

JEOTERMAL KAYNAKLAR VE DOĞAL MİNERALLİ SULAR KANUNU UYGULAMA YÖNETMELİĞİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı, 3/6/2007 tarihli ve 5686 sayılı Jeotermal Kaynaklar ve Doğal Mineralli Sular Kanununun uygulanması ile ilgili usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (Değişik:RG-24/9/2013-28775)

(1) Bu Yönetmelik, belirlenmiş ve belirlenecek jeotermal kaynaklar ve çözünmüş katı madde içeriği en az 1000 mg/lit olan doğal mineralli sular ile jeotermal kökenli gazların aranması ve işletilmesi için ruhsatların verilmesi, devredilmesi, birleştirilmesi, faaliyetlerin, kaynağın ve çevrenin denetlenmesi, ruhsatın sona erdirilmesi, kaynak ve kaptajın korunması, ruhsat alanının terk edilmesi ile ilgili usul, esas ve yaptırımları kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik, 3/6/2007 tarihli ve 5686 sayılı Jeotermal Kaynaklar ve Doğal Mineralli Sular Kanununun 20 nci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

- a) Akışkan: Kaynaklardan elde edilen su, gaz ve buharı,
- b) **(Değişik:RG-24/9/2013-28775)** Arama faaliyet raporu: Arama ruhsat döneminde hak sahipleri tarafından, her yıl arama projesine göre yapılmış olan faaliyetlere ilişkin bilgi ve belgeleri içeren ve teknik sorumlu tarafından Ek-10 Formuna uygun olarak hazırlanarak idareye iki nüsha olarak verilen ve bir nüshası İdare tarafından MTA'ya gönderilmesi gereken raporu,
- c) Arama ruhsatı: Sınırları belirlenmiş bir alanda, kaynak arama faaliyetlerinde bulunulabilmesi amacıyla projeye dayalı verilen izin belgesini,
- ç) Arama: Jeotermal sistemden akışkan elde etmek amacıyla jeolojik araştırmalarla başlatılan, jeokimyasal ve jeofizik çalışmalarla desteklenen, yapılan tüm çalışmalara ait verilerin değerlendirilmesi sonucu belirlenen lokasyon veya lokasyonlarda amaç ve tekniğine uygun olarak jeolojik takiple açılan sondaj çalışmaları ile üretime yönelik test çalışmalarını da içeren projede belirtilen faaliyetler bütünü,
- d) Bakanlık: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı,
- e) Beklenmeyen haller: Jeoloji ve kaynak şartlarındaki beklenmeyen fiziksel ve kimyasal değişiklikler ile ilgili mevzuat gereğince diğer kurumlardan alınması gereken izinlerin alınamaması durumlarını,
- f) Bloke alan: İşletme ruhsatı verilmiş bir jeotermal kaynaktan yapılan üretim faaliyetlerinin etkilenmemesi için işletme ruhsatı sahibi dışındaki talep sahiplerine kapatılmış ve işletmeye açılmayacak alanları,
- g) Deşarj: Jeotermal akışkanın kullanımından sonra reenjekte edilemeyen kısmının veya tamamının çevre kirliliğine neden olmayacak şekilde başka alıcı ortamlara gönderilmesini,
- ğ) Doğal mineralli su: Yerkabuğunun farklı derinliklerinde, uygun jeolojik şartlarda doğal olarak oluşan bir veya daha fazla kaynaktan yeryüzüne kendiliğinden çıkan ya da çıkartılan, mineral içeriği ve diğer bileşenleri ile tanımlanan; tedavi, şifa amaçlarıyla da kullanılan içmece suyu, şifalı su ve benzeri adlarla anılan soğuk ve sıcak doğal suları,
- h) Emniyetli verim: Jeotermal sistemi ve rezervuar dengesini bozmayacak şekilde aynı rezervuardan birim zamanda üretilebilecek azami akışkan miktarını,
- ı) Enjeksiyon:Akışkanların, yapay yöntemlerle jeolojik formasyonlara gönderilmesini,
- i) Faaliyet dönemi: Arama ve işletme ruhsat dönemlerinde bir yılda yapılan faaliyetleri,

j) **(Değişik:RG-24/9/2013-28775)** Faaliyet: Jeotermal kaynakların ve doğal mineralli suların aranması, geliştirilmesi, işletilmesi ve terk edilmesi ile kullanılması hususundaki işlemleri,

k) **(Değişik:RG-24/9/2013-28775)** Gayrisafi hâsılat: Kaynaklardan sınai ve/veya ticari ciro oluşturmak üzere yararlanan işletmenin kaynaklarla ilgili toplam yıllık cirosu olup, tesislere ait tahakkuk eden her türlü mal ve hizmet satış bedelleri, faizler ile kira gelirlerinin dahil olduğu miktarı,

l) **(Değişik:RG-30/5/2014-29015)** İdare: İl özel idarelerini, büyükşehir belediyesi bulunan illerde valilik yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıklarını,

m) **(Değişik:RG-24/9/2013-28775)** İdare payı: Akışkanın doğrudan ve/veya dolaylı kullanıldığı, işletme ruhsat sahibine ait işletmenin ve ilaveten kira sözleşmesi ile bir bedel karşılığında faaliyet gösteren tesislerin kaynaklarla ilgili gayrisafi hâsılatının % 1'i tutarında her yıl Haziran ayı sonuna kadar ruhsat sahibi ve/veya sözleşmeler yoluyla kaynağı kullanan gerçek ve tüzel kişilerce idareye ödenen payı,

n) **(Değişik:RG-24/9/2013-28775)** İşletme: Arama faaliyetleri sonucunda elde edilen kaynağın üretim, kullanım, reenjeksiyon, enjeksiyon, deşarj ve bu faaliyetlere yönelik sondaj çalışmalarını içeren projede belirtilen ruhsat sahibinin ve/veya sözleşmeler yoluyla kaynağı kullanan gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetlerinin bütünü,

o) **(Değişik:RG-24/9/2013-28775)** İşletme faaliyet raporu: İşletme faaliyeti döneminde ruhsat sahipleri tarafından yılda bir kez işletme projesine göre yapılmış olan faaliyetlere ilişkin bilgi ve belgeleri içeren ve teknik sorumlu tarafından Ek-12 Formuna uygun olarak hazırlanarak idareye iki nüsha olarak verilen ve bir nüshası idare tarafından MTA'ya gönderilmesi gereken raporu,

ö) İşletme ruhsatı: Belirli bir alanda akışkanın üretilebilmesi ve değerlendirilmesi için projeye dayalı verilen izin belgesini,

p) Jeotermal alan: Yapılan bilimsel ve teknik çalışmalarla sınırları belirlenen ve üzerinde jeotermal kaynak veya jeotermal kaynakla birlikte doğal mineralli suların bulunduğu alanı,

r) Jeotermal kaynak: Jeolojik yapıya bağlı olarak yer kabuğu ısısının etkisiyle sıcaklığı sürekli olarak bölgesel atmosferik yıllık ortalama sıcaklığın üzerinde olan, çevresindeki sulara göre daha fazla miktarda erimiş madde ve gaz içerebilen, doğal olarak çıkan veya çıkarılan su, buhar ve gazlar ile yeraltına insan düzenlemeleri vasıtasıyla gönderilerek yer kabuğu veya kızgın kuru kayaların ısısı ile ısıtılarak su, buhar ve gazların elde edildiği yerleri,

s) Jeotermal rezervuar: Sıcaklık ve jeokimyasal açıdan doğal bir denge içinde bulunup bir bütünlük ifade eden, değişik şekillerde dışardan beslenen yarı açık veya kapalı sıcak su ve/veya buhar üretim ortamını,

ş) Jeotermal sistem: Jeotermal alan oluşumunu sağlayan; beslenme alanı, akışkan, ısı kaynağı, rezervuar ve/veya zonu, örtü kaya ve boşalım alanının tümünü kapsayan, jeotermal kaynak ve/veya doğal mineralli suların çıktığı ve/veya üretildiği, kendine özgü jeolojik yapısı, hidrojeolojik ve kimyasal özellikleri olan sistemi,

t) Kanun: 3/6/2007 tarihli ve 5686 sayılı Jeotermal Kaynaklar ve Doğal Mineralli Sular Kanununu,

u) Kaptaj: Akışkanın doğal olarak ve/veya bilimsel yöntemler ve uygun araçlar kullanılarak rezervuardan yeryüzüne ulaşmasından itibaren kirlenmesinin önlenerek ve korunarak daha sağlıklı şekilde değerlendirilebilmesi için kullanım öncesi özel teknikle yapılan toplama havuzlarında, galeri ve/veya kuyularda biriktirilmesi işlemi,

ü) Kaynak: Doğal yolla, sondaj veya kuyularla jeotermal akışkan veya doğal mineralli su, gaz veya bunların birlikte elde edildiği yerleri,

v) **(Değişik:RG-24/9/2013-28775)** Kira sözleşmeleri: İşletme ruhsatına dayalı her türlü kullanım alanıyla ilgili hakların, bedel karşılığı başka özel ve tüzel kişilere kullanılmasını sağlayan sözleşmeleri,

y) Koruma alanı: Kaynak ve bunların bağlı olduğu jeotermal sistemin; bozulmasına, kirlenmesine ve sürdürülebilir özelliğinin yitirilmesine neden olacak dış etkenlerden korumak amacıyla sahanın jeolojik, hidrojeolojik yapısı, iklim koşulları, zemin cinsi ve tipleri, drenaj sahası sınırı, kaynak ve kuyu çevresindeki yerleşim birimleri, endüstri tesisleri, çevrenin topografik yapısı gibi unsurlara bağlı olarak belirlenmiş, önlemler alınması gereken, içerisinde yapılan faaliyetlerin kontrol ve denetime tâbi olduğu ve gerektiğinde yapılaşma ve arazi kullanım faaliyetleri kısıtlanabilir alanları,

z) **(Değişik:RG-24/9/2013-28775)** Koruma alanları etüt raporu: Kaynağın işletmeye alınmasından önce bu Yönetmelikte belirtilen ilgili format ve kriterlere göre jeoloji mühendisi tarafından Ek-13 formuna uygun olarak hazırlanan ve MTA'nın görüşü alınarak İdare tarafından onaylanan raporu,

aa) Kuyu başı donanımı: Üretim ve reenjeksiyon kuyularında akışkanın sağlıklı ve çevreyi kirletmeyecek bir şekilde üretimini ve reenjeksiyonunu sağlamak ve gerektiğinde kuyuyu uygun şekilde kapatabilmek amacıyla kullanılan borular, vanalar, adaptör ve spul hattı malzemeleri gibi ekipmanları,

bb) Kuyu içi logları: Kuyunun derinliği boyunca gözlemlenen litolojik değişimler, kayaç yoğunluğu, tabaka kalınlıkları, çatlaklı zonlar ve rezervuar zonlarda sıcaklık, gözeneklilik ve geçirgenlik, akışkana doygunluk, tuzluluk parametreleri, boru arkası çimento homojenliği ile kalınlığını ve kuyu çapındaki değişimler gibi özellikleri belirlemeye yönelik ölçümleri,

cc) MTA: Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünü,

çç) MİGEM: Maden İşleri Genel Müdürlüğünü,

dd) Mücbir sebep: Sel, yangın, deprem, çökme, heyelan, savaş hali ile yönetmelikte belirtilen diğer halleri,

ee) Proje: Kaynaktan yararlanmak amacıyla yapılacak çalışmaları düzenleyen, belirlenen usûl ve esaslara göre hazırlanan, arama ve işletme dönemindeki faaliyetlerin başlaması, gelişimi ve bitirilmesi ile ilgili süreleri içeren, beyan niteliğindeki metni,

ff) Reenjeksiyon: Üretilen jeotermal akışkanların kullanıldıktan sonra tamamının veya kalan kısmının yapay yöntemlerle üretildikleri jeolojik formasyonlara geri gönderilmesini/basılmasını,

gg) Ruhsat: Sınırları belirlenmiş bir alanda kaynak tespiti ve işletilmesi faaliyetlerinin yapılabilmesi için verilen izin belgesini,

ğğ) Ruhsat Dönemi: Alan, kuyu ve/veya doğal çıkışa bağlı olarak ruhsat süresince yapılan faaliyetleri,

hh) **(Değişik:RG-24/9/2013-28775)** Sicil: İdare tarafından kaynağa ilişkin hak verilmesi, hakların devredilmesi, ruhsatların birleştirilmesi, taksir edilmesi, haciz, rehin, ipotek, sona ermesi ve terk edilmesi gibi hususları içeren kayıtları,

ıı) Sondaj: Jeotermal akışkanları aramak, üretmek, kullanım sonrası reenjekte etmek, rezervuarı gözlemek veya test etmek için bilimsel yöntemler ve uygun araçlar kullanılarak, gereken derinlik ve çapta yeryüzünden kaynağa doğru jeolojik takip ile delik kazma ve açma işlemi ile jeotermal rezervuar oluşturmak için akışkan enjekte etmek için kuyu açma işlemi,

ii) **(Değişik:RG-24/9/2013-28775)** Teminat: Kaynağın değerlendirilmesine yönelik faaliyetlerde, kamu can ve mal sağlığını etkileyecek durumların oluşması ve ruhsat sahibi tarafından gerekli tedbirlerin alınmaması halinde kullanılmak üzere arama, işletme ve bloke alanları için nakdi para, banka ve özel finans teminat mektubu, Devlet bono ve tahvili olarak idareye verilen güvence kapsamındaki geçici ödemeyi,

jj) Test: Rezervuarın üretimi, yönetimi ve izleme programını oluşturmak için fiziksel ve kimyasal parametreleri belirlemeye yönelik yürütülen çalışmaları,

kk) **(Değişik:RG-24/9/2013-28775)** Üretim değerleri: Üretim testleri sonucunda belirlenen kuyu tabanı sıcaklığı ve kuyu ağız sıcaklığı, statik sıcaklık, dinamik sıcaklık, statik basınç, dinamik basınç, debi gibi parametreleri,

ll) **(Ek:RG-24/9/2013-28775)** Taksir: Ruhsat alanının Kanun ve bu Yönetmelik hükümlerince ruhsat sahibinin talebi üzerine veya idarece küçültülmesini,

mm) **(Ek:RG-24/9/2013-28775)** Harç: Ruhsat sahipleri tarafından, 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca her yıl için tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranı dikkate alınarak yatırılan miktarı,

nn) **(Ek:RG-24/9/2013-28775)** Birleştirme: Birbirine mücavir olan aynı kenarda en az iki noktası ortak, ruhsat sahibinin ve ruhsat aşamalarının aynı olması ve oluşacak yeni alanın 5000 hektarı geçmeyecek şekilde en az iki ruhsat alanının, tek ruhsat haline getirilmesini,

oo) **(Ek:RG-24/9/2013-28775)** Teknik sorumlu: Faaliyetlerin bilimsel ve teknik esaslara uygun yürütülmesi sorumluluğunu üstlenen, Kanunun 7 nci maddesi gereği yıllık arama ve işletme faaliyet

raporlarının hazırlanmasından sorumlu, faaliyetin niteliğine göre hizmet veren ve idareye bildirilen ilgili mühendisleri,

öö) (Ek:RG-24/9/2013-28775) Tesis: Kaynağı kullanmak, yararlanmak veya yararlandırmak üzere kurulmuş, sinai ve/veya ticari faaliyet gösterilen yapılar ile Kanuna tabi kaynaklarla ilgili bölümlerini,

pp) (Ek:RG-24/9/2013-28775) Öncelik hakkı: Kanuna tabi kaynaklar için ilk müracaat edene tanınan hakkı,

rr) (Ek:RG-24/9/2013-28775) Arama projesi: Ruhsat müracaatı ile birlikte idareye verilen ve arama ruhsat sahasında bir termin planı dahilinde, ekonomik olarak işletilebilecek jeotermal kaynak, jeotermal kökenli gaz ve doğal mineralli su bulabilmek için arama süresi boyunca yapılacak faaliyetlerin başlaması, gelişimi, bitirilmesi ile ilgili süreleri içeren ve Ek-9 Formuna uygun olarak hazırlanan, beyan niteliğindeki metni/projeyi,

ss) (Ek:RG-24/9/2013-28775) İşletme projesi: Jeotermal kaynakların, doğal mineralli suların ve jeotermal kökenli gazların değerlendirilmesi amacıyla belirli bir teknoloji kullanılarak mevcut veya potansiyel kaynak elde etmek ve/veya kaynak kullanılarak diğer teknolojik ürünler elde etmek için yapılacak faaliyetleri düzenleyen Ek-11 Formuna uygun olarak hazırlanan raporu,

(şş) (Ek:RG-30/5/2014-29015) Kurul: Kalkınma Bakanının başkanlığında oluşturulan jeotermal kaynak ve doğal mineralli su arama ve işletme faaliyetleri ile diğer yatırımların kamu yararı açısından önceliğini ve önemini tespit ederek karar veren Kurulu, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Ruhsatlar ve İlgili Hükümler

Mülkiyet ve ruhsat

MADDE 5 – (1) Jeotermal kaynaklar ve doğal mineralli sular devletin hüküm ve tassarrufu altında olup buldukları arzın mülkiyetine tabi değildir. Kaynağa ilişkin herhangi bir faaliyetin yapılabilmesi için Kanuna göre ruhsat alınması zorunludur.

(2) Jeotermal kaynaklar ve doğal mineralli sulara ilişkin haklar, medeni hakları kullanmaya ehil Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına, statüsünde jeotermal kaynaklar ve doğal mineralli sularla ilgili faaliyet yapabileceği hususu yer alan Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına göre kurulmuş tüzel kişiliği haiz şirketlere, kamu iktisadi teşebbüsleri ile müesseselerine, bağlı ortaklık ve iştiraklerine, diğer kamu kurum kuruluş ve idarelerine, gerçek veya tüzel kişi adına verilir.

(3) Jeotermal kaynaklar ve doğal mineralli sulara ilişkin haklar, miras yolu ile intikal eder. Bu haklar, bütün mirasçıların vekâletini havi bir vekâletname ile ikinci fıkrada belirtilen niteliklere sahip mirasçılardan birine veya üçüncü bir şahsa devredilir. Mirasçıların ittifak edememeleri halinde mirasçılardan birinin müracaatı ile mahkeme mirasçılardan bu hakkın en ehil olana tahsisine veya bu da mümkün olmazsa ruhsatın satılmasına karar verir. Mahkeme bu hususu basit muhakeme usûlü ile halleder. Eğer dava söz konusu değil ise altı ay içerisinde intikal işlemleri tamamlanmayan ruhsatlar feshedilir.

Arama ruhsatı almak için müracaat esasları

MADDE 6 – (1) (Değişik:RG-24/9/2013-28775) Arama ruhsatı müracaatları, talep sahibi tarafından 1/25000 ölçekli pafta adı ve altı derecelik dilim esas alınarak yedi basamaklı koordinat sistemine göre yirmi noktayı ve beş bin hektarı geçmeyecek şekilde koordinatları belirtilerek, ekinde Ek-9 Formuna uygun olarak hazırlanan arama projesiyle birlikte üç nüsha olarak hazırlanan müracaat formu Ek-1 ile idareye yapılır.

(2) Arama ruhsatı almak için yapılan başvuru alanının birden fazla il sınırları içine tekabül etmesi durumunda, talep alanının daha büyük olduğu il idaresine başvuru yapılır ve diğer il veya iller idarelerine başvuruyu kabul eden idare tarafından bilgi verilerek o bölgeye başvuru kabul edilmemesi sağlanır. Arama ve mevcut işletme ruhsatlı faaliyet alanlarında da aynı işlem yapılır. Müracaat edilen alanın koordinatları saat ibresi yönünde sağa (y), yukarı (x) olarak belirtilir. Müracaatlar tek poligon üzerinden yapılır. Bu esaslara uygun şekilde yapılmayan müracaatlar kabul edilmez.

(3) (**Değişik:RG-24/9/2013-28775**) Müracaatlarda öncelik hakkı esastır. Talep sahibinin idareye müracaatı esnasında müracaat tarihi, numarası, saati, dakikası, arama ruhsat müracaat formu Ek-1 üzerine kaydedilir. Müracaata esas olan bilgileri içeren belgenin bir nüshası müracaat sahibine, bir nüshası MİGEM'e gönderilir, bir nüshası da idarede saklanır. Müracaat formları üzerinde hiçbir şekilde değişiklik yapılamaz.

(4) Ancak aynı yer için aynı anda birden fazla talep olması durumunda projeler İdarece incelenerek, en hızlı ve en fazla yatırımı öngören arama projesi tercih edilir ve ruhsatlandırma işlemi yapılır.

(5) İdare müracaat alanı hakkında bilgileri en geç onbeş gün içinde MİGEM'e bildirir. MİGEM tarafından arama ruhsatı talep edilen alan, mevcut haklar dikkate alınarak değerlendirilir, önceden ruhsata bağlanmış kısımlar varsa, bloke alanı kısmı ile birlikte çıkarılarak geride kalan ve uygun olan alan için arama ruhsatı verilebileceği en geç onbeş gün içinde İdareye bildirilir. (**Ek cümle:RG-30/5/2014-29015**) Birbirine karşılıklı en yakın kenarları arasındaki mesafe 1000 metreden az olan alanlara ruhsat verilmez. İdare MİGEM tarafından aramalara açık olduğu belirlenen alan için arama ruhsatı verilmesine ilişkin kararını en geç onbeş gün içinde verir ve sonuç ile ilgili olarak müracaat sahibine yazılı tebligat yapılır.

Arama ruhsatına ilişkin belgeler ve ruhsatının verilmesi

MADDE 7 – (1) (Değişik cümle:RG-30/5/2014-29015) Müracaat sahibi, İdarenin tebligat tarihinden itibaren on beş gün içinde, gerçek kişiler için ek-2, tüzel kişiler için ek-3'te yer alan taahhütname ve mali yeterliliği içeren belgeleriyle birlikte İdareye teslim etmek zorundadır. Belgelerin eksiksiz olarak İdareye verilmesinden sonra İdarece en geç onbeş gün içinde Ek-4'e göre düzenlenmiş arama ruhsatı verilir.

(2) (**Değişik:RG-24/9/2013-28775**) Arama ruhsatı idarece sicile işlendiği tarihte yürürlüğe girer ve bu tarihten itibaren arama ruhsat süresi üç yıldır. Arama ruhsatı verilen alan koordinatları ile birlikte MİGEM'e en geç onbeş gün içinde bildirilir. Ruhsat verilen alan MİGEM tarafından kayıtlara alınır. Arama ruhsatı sürecinde arama faaliyet raporunda belirtilen çalışmalar sonucunda faaliyetlerin olumlu gelişmesi ve ilave etütlere ihtiyaç duyulması halinde, ruhsat sahibi tarafından ruhsat süresi bitiminden önce revize proje ile arama ruhsatı süre uzatımı için idareye başvuru yapılır. Ancak beklenmeyen hallerde ruhsat süresi bitiminden sonra da başvuru yapılabilir. Bu çalışmaları gerçekleştirmeden yapılan süre uzatım talepleri kabul edilmez. Verilen revize projenin idarece uygun bulunması halinde en geç bir ay içinde süre uzatım talebi sonuçlandırılarak, arama ruhsat süresi bir yıl uzatılır ve en geç onbeş gün içinde MİGEM'e bildirilir.

(3) Arama ruhsatı döneminde İdareye bilgi verilmek koşuluyla sadece test amaçlı üretim yapılabilir. Bu testler sırasında üretilen akışkanın çevre mevzuatındaki kapasite ve limitleri aşmaması gerekir. Test amaçlı üretim, dinamik sıcaklık, statik sıcaklık, dinamik basınç, statik basınç, su kaybı, basınç düşümü, basınç yükselimi, injektivite testleri ile su kimyası, izotop hidrolojisi, inhibitör testleri, korozyon ve kabuklaşma parametrelerinin belirlenmesi ve doygunluk indisi gibi hidrojeokimyasal çalışmalar yapılabilir.

(4) Bu çalışmaların sonucuna göre ruhsat sahibi tarafından bloke alan talep edilmesi halinde İdare'ye başvuruda bulunulur. Bu alan, gerekli tüm masrafları ruhsat sahibi tarafından karşılanmak üzere MTA tarafından belirlenerek ruhsat sahibine ve İdareye bildirilir. Belirlenen bloke alan diğer talep sahiplerine kapatılır.

Arama faaliyetleri ve faaliyet raporları

MADDE 8 – (1) Arama ruhsat sahibince arama faaliyet döneminde ruhsat alanında;
a) Ruhsat alanı ve mücaviri ile ilgili önceden yapılmış çalışmalara yönelik literatür çalışması,
b) Jeolojik prospeksiyon,
c) 1/25 000 ölçekli jeoloji haritası yapımı veya temini ile birlikte gerek duyulması halinde daha büyük uygun ölçekli jeoloji haritası,
ç) Jeotermal jeolojisi çalışması, jeolojik kesitler, jeofizik araştırmalar, hidrojeokimyasal çalışmalar; jeoloji mühendisinin nezaretinde açılan sondajlı arama çalışmaları, yapılabilir.

(2) Bu çalışmalar sonucu,

a) Kuyu içi logları; sıcaklık, elektrik-SP, sonik, gama-ray, nötron, yoğunluk, kaliper, çimento logu,
b) Kesinleşmiş litolojik log ve kuyu donanımı, işletmeye esas olacak kuyu debisi ile rezervuara ilişkin; dinamik sıcaklık, statik sıcaklık, dinamik basınç, statik basınç, su kaybı, basınç düşüm, basınç yükselimi, injektivite v.b. bilgileri içeren raporlar,
düzenlenir.

(3) Arama faaliyet raporu, ruhsatın verildiği yılı takip eden yılın Mart ayında başlamak üzere her yıl Mart ayı içerisinde jeoloji mühendisi ile birlikte faaliyetin niteliğine göre diğer ilgili mühendis veya mühendisler tarafından hazırlanarak İdareye verilir ve İdare tarafından bir nüshası MTA'ya gönderilir. Faaliyet raporu, hazırlayan jeoloji mühendisi ve ilgili mühendisler ile ruhsat sahibi veya kanunî vekili tarafından imzalanır.

(4) Arama faaliyet raporlarında; yukarıda sayılan faaliyetlerden o döneme ait yapılmış çalışmalardan elde edilen bulgular ve bunların sonuçları yer alır.

İşletme ruhsatı

MADDE 9 – (1) İşletme faaliyetleri; akışkanın üretimi, kullanım alanları, enjeksiyon, reenjeksiyon, deşarj ve bu faaliyetlere yönelik sondaj çalışmaları, testler ve kullanım alanları ile bunlarla ilgili tesisleri kapsar.

(2) (**Değişik cümle:RG-24/9/2013-28775**) İşletme ruhsatı için arama ruhsat sahibi, arama ruhsat süresi son günü mesai bitimine kadar Ek-5 de yer alan formata uygun olarak hazırlanmış başvuru formu, konusu ile ilgili bir mühendis tarafından Ek-11 Formuna uygun olarak hazırlanıp imzalanmış işletme projesi, varsa koordinatları belirtilmiş bloke alan ve işletme ruhsatı harcı ile birlikte idareye başvurur. Varsa eksiklikler, İdarece en geç bir ay içerisinde ruhsat sahibine bildirilir ve bildirim tarihinden itibaren en geç üç ay içinde ruhsat harcı ve teminatı dahil eksikler tamamlanır. İşletme ruhsat müracaatları ile eksiklikleri tamamlattırılan müracaatlar İdare tarafından en geç bir ay içerisinde sonuçlandırılarak Ek-6 daki forma göre düzenlenmiş işletme ruhsatı verilir. Eksiklerini verilen süre içinde tamamlamayanların işletme ruhsatı talepleri reddedilerek mevcut teminatları irat kaydedilir. İdarece verilen işletme ruhsatları, koordinatları ile birlikte onbeş gün içinde MİGEM'e bildirilir.

(3) İşletme ruhsatı alındıktan sonra, ruhsat sahibince Çevresel Etki Değerlendirmesi olumlu kararı veya Çevresel Etki Değerlendirilmesi Gerekli Değildir karar belgesi alınarak, ruhsat alanı ve faaliyete ilişkin diğer meri mevzuattan kaynaklanan gerekli izinlerin alınması için ilgili bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları nezdinde en geç üç ay içinde girişimde bulunulması zorunludur. Çevresel Etki Değerlendirmesi işlemleri tamamlanmadan ve gerekli izinler alınmadan işletme faaliyetlerine başlanmaz. Gerekli olan işlem ve izinler için; İdare, ilgili bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşlarının yapacağı mahallindeki tetkiklere yönelik maddi yükümlülükler ruhsat sahibi tarafından karşılanır. Gerekli izinlerin (**Değişik ibare:RG-24/9/2013-28775**) 3 yılda alınamaması durumunda ruhsat iptal edilerek teminatı iade edilir.

(4) İşletme ruhsatı İdare tarafından sicile işlendiği tarihte yürürlüğe girer. Bu tarihten itibaren ruhsat süresi otuz yıldır. Süre uzatımları talep edilmesi halinde onar yıllık dönemler halinde yapılır. İşletme ruhsat süresinin son günü akşamına kadar ruhsat sahibinin projesi ile birlikte süre uzatma talebinde bulunması halinde; işletme ruhsatı en geç bir ay içinde on yıl süre ile uzatılır. Süre uzatımları İdare tarafından en geç onbeş gün içinde MİGEM'e bildirilir.

(5) İşletme ruhsat sahibi, projesinde belirtilen termin planına göre akışkanı işletmeye almak zorundadır. Termin planında belirtilen süre içinde akışkan işletmeye alınamaz ise sebepleri ile birlikte İdareye ek süre talebinde bulunulur. İdarece, ek süre talebi incelenerek en fazla (**Değişik ibare:RG-24/9/2013-28775**) altı ay ek süre verilir. Bu sürede de işletme başlatılamaz ise teminat irat kaydedilerek ruhsat iptal edilir.

(6) İşletme ruhsat sahibi, işletme projesinde belirtmiş olduğu faaliyetler dışında İdareden izin almadan proje değişiklikleri ve revizyonlar yapamaz, projede yer alan her hangi bir kuyu lokasyonunun değiştirilmesi, kuyu sayısının ve kapasitesinin artırılması, gradyan, enjeksiyon, reenjeksiyon, üretim ve diğer amaçlara yönelik sondaj faaliyetlerinde bulunamaz. Ancak, kuyu tamir, bakım ve temizleme işlemleri yapıldıktan sonra İdareye bildirilir. (**Değişik cümle:RG-24/9/2013-28775**) İdareden izin alınmadan yapılan işlem ve faaliyetlerin tespiti halinde, teminat irat kaydedilerek faaliyetler durdurulur ve teminat üç katına çıkarılarak bir ay içinde tamamlattırılır. (**Mülga cümle:RG-24/9/2013-28775**) (...)

Yeni teminatın belirtilen süre içerisinde yatırılması ve yapılmış olan faaliyetlerin uygun bulunması ve revize proje ile kayıtlara alınması veya yapılmış işlemlerin düzeltilmesi ve oluşan zararın tazmin edilmesi halinde faaliyetlere izin verilir. İzinsiz yapılan işlemlerin uygunluğu veya düzeltilmesi konularında İdarece gerek görülen hallerde, bedeli idare tarafından ödenmek kaydı ile İdare konu hakkında MTA'dan değerlendirme isteyebilir ve değerlendirme sonucuna göre İdare kararını verir. Aynı fiilin tekrarı halinde teminat irat kaydedilerek ruhsat iptal edilir.

(7) Doğal çıkış halindeki jeotermal kaynaklar, doğal mineralli sular ve jeotermal kökenli gazlar için, gerekli kaptajı yapılarak İdareye doğrudan işletme ruhsatı talebinde bulunulabilir. Bu taleplerde, MİGEM'in kaynağın bulunduğu saha ile ilgili ruhsat ve hakların çakışması açısından değerlendirmesi bir ay içinde tamamlandıktan sonra bu Kanun hükümlerine göre İdarece doğrudan işletme ruhsatı en geç bir ay içinde verilerek MİGEM'e onbeş gün içerisinde bildirilir.

(8) İşletme ruhsat sahibi işletme ruhsatı alındıktan sonra akışkanı üretime almadan önce kaynak koruma alanı etüdünü yaptırır. Ruhsat sahibi tarafından kaynak koruma alanı etüdü yaptırılmadan kaynağın işletmeye alınması durumunda faaliyetler durdurularak teminat irat kaydedilir ve altı ay içinde kaynak koruma alanı etüdünün yaptırılması ve eski teminatın üç katının yatırılması sağlanır. Yeni teminatın yatırılmadığı ve koruma alanı etüdü yaptırılmadığı sürece faaliyeti durdurma kararı kaldırılmaz.

(9) **(Ek:RG-24/9/2013-28775)** Ruhsatlar, ruhsat sahibinin müracaatta bulunması halinde birleştirilebilir. Birleştirme sonucunda ortaya çıkan alan, Kanunda belirtilen alan sınırlamasını geçemez. Ancak, işletme ruhsatı safhasında birleştirilmesi talep edilen mücavir ruhsatların kaynak rezervuarının bir bütünlük teşkil ettiğinin MTA'nın uygun görüşü ile tespiti halinde, alan kısıtlaması aranmaz.

Teknik sorumluluk ve faaliyet raporları

MADDE 10 – (1) (Değişik cümle:RG-24/9/2013-28775) Arama ve işletme ruhsatı süresince projede belirtilen faaliyetlerin tümünün, ilgili mühendislik dallarından bir mühendisin sorumluluğunda yürütülmesi zorunludur. Teknik sorumlu olmaksızın hiç bir faaliyette bulunulamaz. Bulunulması halinde ruhsat teminatı irat kaydedilir ve faaliyetler durdurulur. Durdurulan faaliyetler teknik sorumlu atanmadığı sürece devam ettirilemez.

(2) Teknik sorumlu; jeotermal sistem, jeotermal rezervuar ile kaynağın aranması, araştırılması, geliştirilmesi, korunması, sürdürülebilirliğinin sağlanması ve buna yönelik testlerin yapılması, akışkanın emniyetli verimi göz önüne alınarak üretimi, enjeksiyonu, reenjeksiyonu, deşarjı gibi faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde bilimsel ve teknik esaslara bağlı kalarak görev ve sorumluluklarını yerine getirir.

(3) Doğal mineralli su işletme tesislerinde ilgili mühendislik fakültesi mezunu olan kişiler teknik sorumlu olarak atanabilir.

(4) Teknik sorumlu veya sorumlularca hazırlanarak imzalanan yıllık arama ve işletme faaliyet raporlarının ruhsat sahibi tarafından iki nüsha halinde takip eden yılın en geç Mart ayı sonuna kadar İdareye verilmesi zorunludur. Bu raporların bir nüshası İdare tarafından MTA'ya gönderilir.

(5) Arama ve işletme faaliyet raporlarının süresi içerisinde İdareye verilmemesi halinde teminatı irat kaydedilerek iki aylık ek süre verilir ve teminat iki ay içerisinde iki katına tamamlattırılır. Bu süre sonunda arama faaliyet raporunun verilmemesi halinde arama ruhsatı iptal edilir ve MİGEM'e bildirilir. **(Ek cümle:RG-24/9/2013-28775)** İşletme faaliyet raporu verilene kadar faaliyetlere izin verilmez.

(6) **(Ek fıkra:RG-24/9/2013-28775)** Ruhsat sahaları için bir teknik sorumlu en fazla beş adet ruhsat sahasında sorumluluk alabilir. Ancak, elektrik üretimi yapılan ruhsat sahalarında sadece bir ruhsat sahası için teknik sorumluluk üstlenilebilir. Teknik sorumluların üstlendikleri ruhsat sahası sayısı, idare tarafından ilgili meslek odası ile koordineli olarak takip ve kontrol edilir. Belirlenen sayıdan fazla sayıda teknik sorumluluk üstlenen mühendislerin teknik sorumlulukları kabul edilmez.

Mücbir sebeplerle geçici tatil

MADDE 11 – (1) Sel baskını, deprem, çökme, heyelan, çığ, yangın, grizu patlaması gibi doğal afetler ile savaş hali gibi olumsuz hallerin ortaya çıkması durumunda, ruhsat sahibi İdareye müracaat ederek, gerekçe ve süre belirtmek şartıyla on gün içerisinde mücbir sebepten dolayı geçecek sürenin ruhsat süresine eklenmesini ve bu sürede yükümlülüklerinin askıya alınmasını talep eder. Yapılan inceleme ve/veya değerlendirme neticesinde taleple ilgili karar, ruhsat sahibine en geç onbeş iş günü

içinde bildirilir. İdare taleple ilgili kararını, onbeş iş günü içinde ruhsat sahibine bildirmediği takdirde geçici tatil talebi olumlu olarak nitelendirilir. Talebin kabul edilmesi durumunda İdareye yapılan müracaat tarihi geçici tatilin başlama tarihi olarak kabul edilir.

(2) **(Değişik cümle:RG-24/9/2013-28775)** Jeotermal rezervuar, jeotermal alan, mücaviri ve civarında yürütülen patlatma, ulaşım, alt yapı, enerji güzergâh faaliyeti, sondaj, madencilik gibi faaliyetler sonucunda meydana gelen; çökme, kayma, kaynağın kesilmesi, üretim ve/veya sıcaklıkta azalma, üretimde ve sıcaklıkta sistemin kapasitesini geçen artış gibi fiziksel olumsuzluklar ile insan sağlığını ve sistemi olumsuz etkileyen organik ve inorganik kirlilik gibi kimyasal olumsuzluklar ile ilgili mevzuat gereğince diğer kurumlardan izin alınmaması beklenmeyen hal olarak kabul edilir. **(Ek cümle:RG-24/9/2013-28775)** Bu Yönetmeliğin 7 nci maddesinde belirtilen, arama ruhsatı sürecinde arama faaliyet raporunda belirtilen çalışmaların yapılmış olmasına ve faaliyetlerin olumlu gelişmesine rağmen süre uzatımı başvurusunda yapılan gecikmeler de beklenmeyen hal kabul edilir. Bu gibi durumlarda da mücbir sebeple ilgili hükümler uygulanır.

(3) Ruhsat sahibi, mücbir sebep ve/veya beklenmeyen hallerin ortadan kalkmasından itibaren en geç üç ay içinde faaliyete geçmek zorundadır. Bu süre içinde faaliyete geçilmemesi durumunda, teminatı irat kaydedilerek teminatın tamamlanması istenir ve faaliyete geçilmesi için üç ay ek süre verilir. Bu ek süre sonunda da teminat tamamlanmaz ve faaliyete geçilmez ise İdare tarafından ruhsat iptal edilerek onbeş gün içinde MİGEM'e bildirilir ve bu Yönetmeliğin 17 nci maddesi hükümleri uygulanır.

Faaliyetlerin denetlenmesi

MADDE 12 – (1) Faaliyetlere yönelik denetimler her yıl İdare tarafından yapılır. İdarece talep edilmesi halinde MTA tarafından da denetim yapılır. Yapılan denetimlerde, faaliyetlerin onaylanmış Koruma Alanları Etüt Raporunda öngörülen tedbirlere uygun yürütülmediğinin tespiti halinde, faaliyetler İdarece durdurulur ve ruhsat sahibi tarafından alınması gereken tedbirler ve yapılması gerekenler gerekçeleri ile birlikte İdare tarafından ruhsat sahibine bir ay içinde bildirilir. Bu tedbirlerin alınması için ruhsat sahibine uygun süre verilir. Alınacak tedbirin mahiyetine göre bu süre en fazla bir yıl olabilir. Verilen sürenin sonunda öngörülen tedbirlerin yerine getirilmemesi halinde ruhsat iptal edilerek, en geç onbeş gün içinde MİGEM'e bildirilir.

(2) Denetimler, denetlenen faaliyetin mahiyeti ve özelliğine göre ilgili mühendis veya mühendisler, mali uzman ile hukukçudan oluşturulacak en az üç kişilik bir heyet tarafından yapılır. **(Ek cümle:RG-24/9/2013-28775)** İdarece gerekli görülmesi halinde teknik sorumlunun da denetimlerde hazır bulunması zorunludur.

(3) Denetimler aşağıda belirtilen ilkeler dikkate alınarak yürütülür.

a) Denetimlerde;

1) Proje termin planında belirtilen ve gerçekleştirilen faaliyetlerin projeye uygunluğu,

2) Jeotermal sistemin ve çevrenin korunması ile ilgili tedbirlerin alınıp alınmadığı,

3) Reenjeksiyon ve deşarjın teknik kurallarına ve çevre mevzuatına uygunluğu,

4) Faaliyet için alınması gereken izinlerin; ilgili bakanlık, kurum ve kuruluşlardan süresi içinde alınıp alınmadığı,

5) İşletme faaliyetlerinin koruma alanı etüt raporuna uygunluğu,

6) Üretim faaliyetlerinin, üretim değerlerine yaptığı etkilerin sürekli olarak izlenip izlenmediği, konularına yer verilir.

7) **(Ek:RG-30/5/2014-29015)** Arama ve/veya işletme ruhsat alanları içinde açılmış veya açılacak olan kuyuların İdareye sunulmuş bilgi, belge ve formlara uygun olup olmadığı,

(4) Denetim esnasında, çevrenin kirlenmesi, kaynağın israf edilmesi ile can ve mal emniyeti gibi aciliyet gerektiren durumların tespiti halinde ara rapor verilerek İdareden ruhsat sahibi nezdinde gerekli tedbirlerin alınmasını sağlaması istenir. Raporun bir nüshası ruhsat sahibine verilir.

(5) Faaliyetlere yönelik İdarenin talebi doğrultusunda MTA' ya yaptırılacak denetim için ruhsat sahibi tarafından MTA' ya bin Türk Lirası ödenir. Bu miktar, MTA tarafından her yıl üretici fiyat endeksine göre arttırılır.

Görevlendirme giderlerinin karşılanması

MADDE 13 – (1) Memuriyet mahalli dışında MTA tarafından görevlendirilen konu ile ilgili personel ve yardımcı personele 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanununun 50 nci maddesi ile ilişkilendirilmeksizin, her yıl Bütçe Kanunu ile belirlenen gündelik harcırah miktarının iki katı tutarında 6245 sayılı Harcırah Kanunu genel hükümlerine göre harcırah ödenir bu madde kapsamında ödenen gündelik tutarında herhangi bir ad altında kesinti yapılmaz.

(2) MTA tarafından yapılacak inceleme ve denetimler için gerekli görülmesi halinde, diğer ilgili bakanlık, kamu kurum ve kuruluşlarının da katılımı istenebilir. Bu şekilde yapılan görevlendirmelerde de personelin günlük harcırah miktarı yukarıdaki hükümlere göre belirlenir.

Devir

MADDE 14 – (1) Arama ve işletme ruhsatları, hukuki bir sakınca olmadığının belirlenmesi durumunda 5 inci maddede belirtilen şartları haiz gerçek veya tüzel kişilere devredilebilir.

(2) Ruhsat sahibi, ruhsatını devretmek istediği gerçek veya tüzel kişiye ait bilgi ve belgeleri İdareye yazılı olarak bildirir. **(Ek cümle:RG-24/9/2013-28775)** Devir eden, arama/işletme faaliyet raporu verir. İdare bildirim tarihinden itibaren onbeş gün içerisinde devir işlemlerinin 5 inci maddeye uygunluğu açısından değerlendirerek sonucunu ruhsat sahibine bildirir. Ek-7’de belirtilen ruhsat devir formuna göre hazırlanmış belge, İdarede görevli yetkilinin huzurunda karşılıklı olarak imzalanarak devir işlemi tamamlanmış olur.

(3) İdare tarafından kaynağa ilişkin hak verilmesi, hakların devredilmesi, haciz, rehin, ipotek ve sona erme hususlarını içeren sicil tutulur. Haklar, sicile işlendiği tarihte yürürlüğe girerek hüküm ve sonuç doğurur.

İntikal

MADDE 15 – (1) Jeotermal kaynaklar ve doğal mineralli sulara ilişkin hak ve yükümlülükler miras yolu ile bir bütün olarak intikal eder, bu haklar mirasçıların rızası olsa da bölünemez. Mirasçıların ilk altı ay içinde, intikal eden haklarını bir bütün olarak kullanmaları ve bu hakkı 5 inci maddesinde tanımlanan haklara haiz gerçek ya da tüzel kişiye devir etmek üzere İdareye müracaat etmeleri zorunludur. Aksi takdirde ruhsat iptal edilir.

(2) Mirasçıların anlaşamamaları halinde içlerinden birinin mahkemeye müracaat etmesi ve ruhsat ile ilgili konunun yargıya intikal ettiğini gösterir bir belge ve veraset ilamı ile birlikte İdareye müracaat etmesi durumunda mahkeme sonucu beklenir.

(3) Mahkeme sonucunda ruhsatın satışına karar verilmesi halinde ruhsat, İdare tarafından ihale edilir. Bu ihale sonucu elde edilen gelirden yapılan masraflar düşüldükten sonra kalan miktar mirasçılara verilir.

(4) Davanın verilen altı aylık yasal süreden sonra kesinleşmesi halinde, mahkemenin ruhsat hakkını verdiği kişinin mahkeme kararı ile birlikte iki ay içinde intikal için gerekli belgelerle İdareye müracaat etmesi zorunludur. Aksi halde ruhsat iptal edilerek mirasçının Kanundan doğan tüm hakları sona erer.

(5) Ruhsat sahibinin ölüm tarihinden itibaren altı ay içerisinde İdareye intikal işlemleri için müracaat edilmediği takdirde, ruhsat iptal edilir. İntikal talebinin ruhsat süresi içinde yapılması zorunludur. Ancak ölüm tarihinin ruhsat süresinin son iki ayı içinde olması durumunda, Kanun ile ilgili yükümlülüklerin yerine getirilmesi için ruhsat süresi sonundan itibaren iki ay ek süre verilir.

(6) Ruhsat sahibinin vefatı ile intikal işlemi tamamlanıncaya kadar geçen sürede ruhsattan doğan hak ve yükümlülüklerden mirasçılar sorumludur.

(7) Devir ve intikal belgeleri ile gerekli harç ve teminat makbuzlarının İdareye verilmesini takiben intikal işlemleri yürütülür.

Sicil

MADDE 16 – (1) Sicile, altı derecelik dilim esasına göre belirlenmiş ruhsatın koordinatları, doğal çıkış ve kuyuların koordinatları, üretim değerleri, devir, ihtiyati haciz, rehin, ihtiyati tedbir, ipoteğe ilişkin bilgiler, akışkanın kullanımına ilişkin kira, devir, verilmiş kullanım hakkı vb. bilgiler ile ilgili sözleşme ve protokoller, rüsum ve temettü hisse devirleri, işletme imtiyazı ile hakların sona ermesi işlenir.

(2) İlgililer, sicil kayıtları ile ilgili bilgileri İdarenin sicil memurlarından biri huzurunda gösterilmesini isteyebilir. Sicil alenidir ve kaynak sicilindeki kayıtlar herkese açık olup bilinmediği iddia edilemez.

(3) Haklara ilişkin olarak yapılan sözleşmeler, İdarece sicile işlenmedikçe üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez. İşletme ruhsat sahipleri tarafından üçüncü kişiler ile yapılan kira sözleşmeleri idareye verilir. Verilen sözleşmelerin idarece sicile işlenmesi zorunludur. **(Ek cümle:RG-24/9/2013-28775)** İşletme ruhsat sahipleri tarafından üçüncü kişiler ile yapılan kira sözleşmeleri idareye verilir. Verilen sözleşmelerin idarece sicile işlenmesi zorunludur.

(4) Kaynak sicilini; ruhsat sahibi, ruhsat sahibinin vekili ve devir talebi söz konusu olduğunda devir alacak gerçek ve tüzel kişiler ilgili memurun nezaretinde görebilir.

(5) Ruhsatın devri halinde sicil kayıtları, ruhsatı yeni devir alan gerçek veya tüzel kişi adına yeniden düzenlenir.

(6) Arama ruhsatı için aşağıdaki hususlar sicile işlenir;

a) Ruhsat numarası,

b) Ruhsatın yürürlük tarihi,

c) Ruhsat sahibi gerçek kişi ise; adı, soyadı ve TC kimlik numarası,

ç) Tüzel kişiler için ruhsat sahibinin adı, vergi dairesi ve numarası,

d) **(Değişik:RG-30/5/2014-29015)** Ruhsatın bulunduğu 1/25.000 lik pafta, alan ve/veya doğal çıkış, kuyunun cinsi, derinliği ve kuyu başı koordinatları,

e) Kaynağın cinsi; jeotermal kaynak, doğal mineralli su, jeotermal kökenli gaz/doğal karbondioksit gibi,

f) Devir ve intikal bilgileri,

g) Haciz, rehin, ihtiyati tedbir ve ipotek bilgileri,

ğ) Ruhsatla ilgili uygulanmış hak düşürücü madde cezaları,

h) Ruhsatın kanunen sona erme durumları ve sebepleri,

(7) İşletme ruhsatları sicil kayıtlarında aşağıdaki hususlar işlenir.

a) Ruhsat numarası,

b) Ruhsatın bulunduğu 1/25.000 lik pafta ve alanının hektar olarak miktarı,

c) Ruhsatın yürürlük tarihi,

ç) Ruhsat sahibi gerçek kişi ise; adı, soyadı ve TC kimlik numarası,

d) Tüzel kişiler için ruhsat sahibinin adı, vergi dairesi ve numarası,

e) İşletme ruhsatının cinsi; jeotermal kaynak, doğal mineralli su ve jeotermal kökenli gaz,

f) Ruhsatın 6 derecelik dilim esasına göre koordinat değerleri,

g) Akışkanın çıkış şekli; sondaj veya doğal ve bunların 6 derecelik dilim esasına göre koordinatı,

ğ) Sondaj ve/veya doğal çıkışın adı,

h) **(Değişik:RG-30/5/2014-29015)** Jeotermal kaynağın/doğal mineralli suyun sıcaklığı, debisi ve kuyunun; üretim değerleri, kullanım amacı, derinliği,

ı) **(Değişik:RG-30/5/2014-29015)** Jeotermal kökenli gaz adı ve metre küpü/tonu, elektrik üretimi yapıyor ise elektrik üretim değerleri,

i) Devir ve intikal bilgileri,

j) Haciz, rehin, ihtiyati tedbir ve ipotek bilgileri,

k) Ruhsat birleştirme veya sınır değiştirme işlemleri ve koordinat değerleriyle ilgili bilgiler,

l) Ruhsatın kanunen sona erme durumları ve sebepleri,

m) Ruhsat alanına ve ruhsatın konumuna özel yukarıda belirtilen bilgilerin dışında varsa diğer mevzuata göre ruhsatlarla olan durumu ile ilgili bilgiler.

İhale

MADDE 17 – (1) Herhangi bir sebeple hükümden düşmüş, terk edilmiş veya taksir edilmiş, arama ve işletme ruhsatları, İdare tarafından en geç altı ay içinde ihale yoluyla arama ve işletmeye açılır. İdare tarafından gerçekleştirilecek ihalelere ilişkin ilanlar Resmî Gazete’de yayınlanır. **(Değişik cümle:RG-24/9/2013-28775)** İhale ilan süresi içerisinde ihaleye müracaat olmaması halinde arama ve işletme ruhsat alanları başka bir işleme gerek kalmaksızın ihale gününü takip eden ilk iş günü aramalara açık hale gelir. Bu durum MİGEM’ e onbeş gün içerisinde bildirilir.

(2) **(Ek:RG-30/5/2014-29015)** 6 ncı maddenin beşinci fıkrası kapsamında ruhsatlandırılmayan küçük alanlar, alanın uzun kenarlarına mücavir ruhsat sahipleri arasında ihale edilebilir. İhale edilen alan, ihale üzerinde kalan ruhsat sahibinin mevcut sahasına ilave edilir. Mücavir ruhsat sahalarının sahibinin aynı kişi olması halinde, ihale yapılmaksızın ruhsat aşamasındaki harç miktarının ödenmesi şartı ile ruhsat sahasına ilave edilebilir. İlave sonucunda ortaya çıkan saha için alan kısıtlaması aranmaz.

Harç

MADDE 18 – (1) Ruhsatların verilmesi için harç ve teminatın yatırılması zorunludur. Harç ve teminat ödenmediği takdirde ruhsat talebi ve projeler uygun olsa bile ruhsat verilmez.

(2) Jeotermal kaynaklar için 1000 Türk lirası, doğal mineralli sular için 500 Türk lirası arama ruhsat harcı alınır.

(3) Jeotermal kaynaklar için 4000 Türk lirası, doğal mineralli sular için 2000 Türk lirası işletme ruhsat harcı alınır. Bu miktarlar Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği yıl için geçerli olup, her takvim yılı başından geçerli olmak üzere o yıl için 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artırılarak uygulanır.

Teminat

MADDE 19 – (1) Arama ve işletme ruhsatlarının alanlarına bağlı olarak hektar başına ruhsat harcının yüzde biri tutarında teminatı İdarece alınır. Teminat miktarı 15000 Türk Lirasından az olamaz.

(2) MTA adına tescilli olup arama ruhsatına bağlanan jeotermal alanların içerisinde; gerçek veya tüzel kişiler adına Kanuna göre intibakı yapılmış hakların bulunmasından dolayı hukuki ve teknik nedenlerle MTA tarafından Kanunun Geçici 3 üncü Maddesi kapsamında ihale edilememesi durumunda, bu alana ait teminatlar MTA adına intibak yapılan alanın hektarı bazında hesaplanır ve hesaplanan bu miktar alanda faaliyette bulunan kuyu ve doğal çıkış sayısına bölünerek işletme sahiplerinden alınır. Teminat miktarının süresi içerisinde ödenmemesi halinde Kanunun 11inci madde hükümleri uygulanır.

(3) Önceden alınan işletme ruhsatı teminatları beş yılda bir Maliye Bakanlığı tarafından belirlenen yeniden değerlendirme oranına göre arttırılarak güncelleştirilir. Kanuna göre önceden yatırılmamış, tamamlanması veya yenilenmesi gereken teminatlar, güncel teminat üzerinden alınır.

(4) Ruhsat alanının küçültülmesi halinde hektar başına teminat yeniden hesaplanarak fazla olan teminat miktarı ile ruhsatın sona ermesi halinde mevcut olan teminat ruhsat sahibine İdare tarafından en geç bir ay içerisinde iade edilir.

(5) İrat kaydedilen teminatların her defasında güncel teminat üzerinden yatırılması zorunludur.

İdare payı

MADDE 20 – (1) **(Değişik cümle:RG-24/9/2013-28775)** Jeotermal kaynakların konut, iş yeri, balıkçılık, sera, kaplıca, termal kür merkezi gibi, ısıtma ve diğer amaçlı doğrudan kullanıldığı alanlar ve/veya dolaylı olarak yararlandığı elektrik enerjisi üretimi, kuru buz, mineral tuz eldesi, kurutma, soğutma gibi durumlarda ruhsat sahibinin ve/veya sözleşmeler yoluyla kaynağı kullanan gerçek ve tüzel kişilere ait işletme ve tesislerin kaynaklarla ilgili bir önceki yılın gayrisafi hasılat bilançosunun mart ayı sonuna kadar idareye verilmesi zorunludur. **(Ek cümle:RG-24/9/2013-28775)** İdareye bildirilen gayrisafi hasılatın %1'i tutarında idare payı alınır. Bu pay, her yıl Haziran ayı sonuna kadar İdareye ödenir. Tahsil edilen tutarın beşte biri, kaynağın sınırları içinde bulunduğu belediye veya ilgili köy tüzel kişiliğine bir ay içinde İdare tarafından ödenir. Doğal mineralli sular ile Kanuna tabi gazların da doğrudan ve/veya dolaylı olarak kullanıldığı tesislerden elde edilen gayrisafi hâsılatın % 1'i tutarında idare payı alınır.

(2) Kanunun yürürlük tarihine kadar MTA adına tescil edilmiş jeotermal alanlar ile müracaatların başlama tarihine kadar MİGEM tarafından buluculuk belgesi verilerek MTA adına tescil edilen ve ilgili İdarece MTA adına arama ruhsatına bağlanan jeotermal alanların içerisinde gerçek veya tüzel kişiler adına doğal çıkış ve/veya kuyu bazında faaliyet yapılabileceğine dair hakların bulunmasından dolayı hukuki ve teknik nedenlerle MTA tarafından ihale edilememesi durumunda, bu alanlarda işletme yapan işletme ruhsatı sahipleri **(Ek ibare:RG-24/9/2013-28775) ve/veya sözleşmeler yoluyla kaynağı kullanan gerçek ve tüzel kişiler** tarafından işletme süresince ödenen İdare payının yarısı İdare tarafından MTA'ya ödenir.

(3) İdare payının belirtilen süre içerisinde ödenmemesi halinde teminat irat kaydedilerek iki aylık süre verilir. Bu süre sonuna kadar idare payı yatırılmaz ve teminat tamamlanmaz ise faaliyetler durdurulur. İdare payının yatırılmadığı ve teminat tamamlanmadığı sürece faaliyet durdurma kararı kaldırılmaz.

(4) **(Ek:RG-24/9/2013-28775)** İdare payını ödemeyen sözleşmeli kullanıcının su kullanımına ilişkin faaliyeti idarece durdurulur.

İdarî yaptırımlar

MADDE 21 – (1) Arama ve/veya işletme ruhsatı olmadan Kanuna tabi kaynağa yönelik hiçbir faaliyette bulunulamaz. Ruhsat olmadan faaliyette bulunulduğunun tespit edilmesi halinde faaliyetler idarece durdurulur ve 22/2/ 2005 tarihli ve 5302 sayılı İl Özel İdare Kanununa göre 50.000 Türk Lirası İdare tarafından idari para cezası tahakkuk ettirilir. İdari para cezaları her takvim yılı başından geçerli olmak üzere o yıl için 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artırılarak uygulanır.

İrtifak ve kamulaştırma

MADDE 22 – (1) Arama ruhsat sahibi, arama faaliyetlerini, özel mülkiyete konu tarla, bağ, bahçe gibi alanlarda taşınmazın sahibinden izin alınarak sürdürür. Taşınmazın sahibinden izin alınamaması halinde, İdareye müracaat edilerek irtifak hakkı talebinde bulunulabilir. Talep İdare tarafından incelenir ve en geç üç ay içinde karara bağlanır. İdarece talebin uygun bulunması halinde kamu yararı kararı alınır.

(2) İşletme ruhsatı sahibi, ruhsat süresince işletme faaliyetlerini varsa özel mülkiyete konu taşınmaz sahibinden izin alarak yürütür. Ruhsat sahibi, işletme için gerekli sondaj yerleri, isale hatları, **(Ek ibare:RG-24/9/2013-28775) boru hatları**, kaptaj, akışkanın kullanımına yönelik tesis, vb. için gerekli yer ve güzergâha yönelik taşınmaza olan ihtiyacını taşınmazın sahibi ile anlaşma yoluyla sağlayamaması halinde İdareye başvurarak irtifak hakkı veya kamulaştırma talebinde bulunabilir. Talep İdare tarafından incelenir ve en geç üç ay içinde karara bağlanır. İdarece talebin uygun bulunması halinde kamu yararı kararı alınır.

(3) İrtifak ve kamulaştırma işlemleri, 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu hükümlerine göre yürütülür. **(Ek cümle:RG-24/9/2013-28775)** Kamulaştırma Kanunu uyarınca acele el koyma halinin gerektirdiği durumlarda ruhsat sahibinin başvurusu üzerine söz konusu Kanunun 27 nci maddesine göre Bakanlar Kurulu tarafından acele el koyma kararı alınmasına ilişkin ilgili idare tarafından idarenin bağlı olduğu bakanlığa başvurulur. İrtifak ve kamulaştırma bedelleri ile masrafları ruhsat sahibince ödenir.

(4) Kamulaştırılması talep edilen alan, kamulaştırma kararı alınmasından sonra tapuya İdare adına tescil ettirilir ve bu alanda işletme faaliyetleri devam ettiği sürece ruhsat sahibi adına tahsis edilir.

(5) Ruhsat sahibi ile akışkandan yararlananlar tarafından kamulaştırılan taşınmaza faaliyetler için ihtiyaç kalmadığının İdareye bildirilmesi ve İdare tarafından da bu hususun tespit edilmesi veya doğrudan İdare tarafından belirlenmesi halinde, Kamulaştırma Kanununda öngörülen usul ve esaslara göre rayiç bedeli ödenmek kaydı ile kamulaştırılan alanın eski sahibine iade edileceği hususu ruhsat sahibi ve taşınmazın eski sahibine tebliğ edilir. Eski sahibinin taşınmazı altı ay içerisinde almak istememesi durumunda taşınmaz İdareye kalır.

(6) Ruhsat sahibi, irtifak veya kamulaştırılan alanı amacı dışında kullanamaz. Kullandığının belirlenmesi durumunda yapılan tasarruf ruhsat sahibi tarafından kaldırılır ve çevreye, kaynağa ve rezervuara verilen zararlar giderilerek ruhsat sahibinden tahsil edilir.

(7) Ruhsat sahibi bu alanı, projesinde belirtilen süre içinde çevreyle uyumlu olacak şekilde doğaya yeniden kazandırarak terk etmek zorundadır. Aksi takdirde, irtifak veya kamulaştırma alanındaki zararları tazmin etmekle yükümlüdür.

(8) Üç ay içinde belirlenen zararların ruhsat sahibinden tahsil edilememesi ve projesinde belirtilen süre içerisinde alanın çevreye uyumlu hale getirilmemesi durumunda, bu alacaklar Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre tahsil edilir. Tapu siciline konulan şerhler İdarenin müracaatı üzerine ayrıca mahkeme kararına gerek kalmadan silinir.

Kaynak rezervuarının korunması

MADDE 23 – (1) Kaynak koruma alanı etüdü; jeoloji ve hidrojeoloji çalışmaları, çevre mevzuatında yer alan kriterlere göre yüzeysel kirletici unsurların belirlenmesi, jeotermal sistemin unsurlarını oluşturan beslenme alanı, rezervuar, örtü kaya, ısıtıcı kaya, kaynak çıkış alanı belirlenmesi, kaynağın kirletici unsurlardan korunması amacıyla, koruma alanı zonları ve bu zonlarda alınması gereken tedbirleri içerir.

(2) Koruma alanı etüdünde rezervuarın korunmasına yönelik tedbirler; kaynağın işletmeye alınmasından önce yapılmış olan üretim testleri sonucunda belirlenen rezervuar parametrelerine göre kuyu bazında ve bu kuyulardan alınabilecek toplam üretim miktarını, kullanımdan dönen akışkanın miktarı ve bu akışkanın yeraltına reenjeksiyonu için uygun lokasyonlar ve uygun kapasitede kuyu sayılarını, üretim testleri sırasında yapılmış ve yapılacak kimyasal testlerle çatlaklı zonların ve üretim kuyularının kısmen veya tamamen tıkanmasına yol açacak bileşiklerin tespit edilmesi durumunda sürdürülebilir üretimin sağlanması için gerekli uygulamaları içerir.

(3) Jeotermal sistemi olumsuz etkileyecek maden işletmesi, kanal, yol yapımı gibi faaliyetlere, kaynak koruma etüt raporuna göre idarece değerlendirme yapılarak gerekli tedbirlerin alınması halinde izin verilir veya verilmez. Kaynak koruma alanı zonlara ayırma esasları ve bu zonlarda alınması gereken tedbirler Ek-8'de yer almaktadır.

(4) **(Değişik cümle:RG-24/9/2013-28775)** İşletme ruhsat sahibi tarafından işletmeye geçilmeden önce ilgili jeotermal alan için EK-13'te yer alan formata göre yaptırılmış olan koruma alanları etüt raporu, idare tarafından MTA'ya gönderilir. MTA en geç iki ay içerisinde masraflar ruhsat sahibi tarafından karşılanmak kaydıyla nazari ve/veya mahallinde inceleme yaparak rapor hakkında görüşünü idareye bildirir. İdare, raporu MTA'nın görüşünü aldıktan sonra onaylar. Koruma Alanları Etüt Raporunda belirtilen arazi kullanımı ve yapılaşmaya yönelik koşul ve kısıtlamalar, yörenin imar planı hazırlanırken esas alınır. Jeotermal alanı tamamen veya kısmen kapsayacak şekilde daha önce onaylanmış imar planı mevcut ise Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra yapılmış koruma alanları etüt raporunda öngörülen arazi kullanımı ile yapılaşmaya yönelik, kısıtlama ve koşullar gözönüne alınarak işlem yapılır.

(5) Koruma Alanları Etüt Raporunda belirlenmiş olan koruma alan sınırlarının, mevcut imar planı içerisine düşen kısımları plan üzerine işlenir. **(Ek cümle:RG-24/9/2013-28775)** Ayrıca, koruma alanı sınırları, yeraltı suyu havza haritaları üzerine işlenmek üzere Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğüne ve belediye sınırları dahilinde ise ilgili belediyeye bildirilir.

(6) **(Ek:RG-24/9/2013-28775) (Değişik:RG-30/5/2014-29015)** Arama ve/veya işletme ruhsatlı alanlarda, yönlü sondaj tekniği ile açılacak olan tüm üretim/reenjeksiyon kuyuları ile ruhsat sınırına 500 metre mesafe içinde açılacak üretim ve/veya reenjeksiyon kuyuları için kuyu içi koordinat ölçüleri alınır ve Ek-14 form düzenlenir. Bu form, kuyunun tamamlanmasını müteakiben sondaj kulesinin kuyudan ayrılma tarihinden itibaren 30 gün içinde idareye bildirilir ve sicil dosyasına eklenir. Kuyu içi koordinatları ile ruhsat sınırı arasındaki mesafe 100 metreden az olamaz. Bu formun süresi içerisinde verilmemesi ve/veya bu mesafenin ihlal edilmesi durumunda kuyuda üretim/reenjeksiyon faaliyetlerine idarece izin verilmez. Ancak ruhsat sahiplerinin aynı olması durumunda veya ruhsat sahiplerinin anlaşma sağlaması halinde ve bu anlaşmanın yazılı metnini idareye bildirmesini müteakip sicile işlenmesi koşulu ile mesafeye ilişkin şartlar aranmaz. Arama ve/veya işletme ruhsatlı alanlardaki reenjeksiyon kuyularının, komşu ruhsat alanındaki üretim kuyularına zarar vermemesi esastır.

Deşarj ve reenjeksiyon

MADDE 24 – (1) Ruhsat sahibi, kullanımdan dönen akışkanın kimyasal analizini akredite olmuş bir laboratuara yaptırır. Şayet akışkanın kimyasal bileşimi çevre limitlerini aşıyor ise öncelikle uygun yöntemlerle arıtılarak ilgili çevre mevzuatı limitleri altına düşürülür. Daha sonra uygun alıcı ortam belirlenir. Kullanımdan dönen akışkan, belirlenen alıcı ortama usulüne uygun şekilde deşarj edilir. Arıtma sonrası elde edilen akışkanın üç ayda bir kimyasal analizi yaptırılarak çevre limitlerini aşmadığı kontrol edilir.

(2) Ruhsat sahibi, kullanımdan dönen akışkanın içeriği Çevre mevzuatında belirtilen çevre limitlerine göre deşarja uygun değil ise reenjekte etmekle yükümlüdür. Reenjeksiyon amaçlı belirlenen alanda önceden açılmış ve reenjeksiyon şartlarını sağlayan mevcut kuyu varsa değerlendirilir. Akışkanın reenjekte edileceği rezervuara olumsuz etkilerinin olup olmayacağı bir ön değerlendirme yapılarak

belirlenir. Olumsuz etki söz konusu değil ise reenjeksiyon yapılabilir. Olumsuz etkisi var ise bu etki ortadan kaldırıldıktan sonra reenjeksiyon yapılır. Reenjeksiyon yapıldığı sürece gözlemler sürdürülür. Reenjeksiyonun rezervuar ve üretim değerleri üzerinde olumsuz etkilerinin gözlenmesi durumunda, reenjeksiyon işlemi durdurulur ve yeni bir lokasyon tespiti için araştırma yapılır.

(3) Gerçekleştirilen çalışmalar reenjeksiyonun mümkün olmadığı sonucunu veriyorsa, bu durum tüm bilgi ve belgeler ile birlikte İdare tarafından MTA' ya iletilerek incelettirilir ve gerekli ise masrafı ruhsat sahibi tarafından karşılanmak kaydıyla MTA tarafından yerinde tetkik yapılır. Formasyonun fiziksel ve kimyasal özellikleri nedeniyle işletme ruhsat sahasında reenjeksiyonun yapılamayacağıının MTA tarafından onaylanması halinde, çevre kirlenmesini önleyecek tedbirler alınarak deşarj yapılır.

(4) Entegre jeotermal kaynak kullanım alanı dışındaki müstakil kaplıca ve doğal mineralli su işletmelerinde, reenjeksiyon ve enjeksiyon şartı aranmayabilir. Bu tip durumlarda akışkan çevre mevzuatı açısından ilgili Bakanlığın görüşü alınarak, belirlenen uygun alıcı ortama usulüne uygun şekilde deşarj edilebilir.

Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ile turizm merkezlerine ilişkin hususlar

MADDE 25 – (1) 12/3/1982 tarihli ve 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu uyarınca ilan edilen Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri ile Turizm Merkezlerinde Kanuna tabi faaliyetlerin yürütülebilmesi için aşağıdaki esaslar uygulanır.

a) Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ile turizm merkezlerinde;

1) Jeotermal kaynağın aranması, geliştirilmesi, işletilmesi ve terk edilmesi ile jeotermal akışkanın kullanılması hususundaki işlemlere ilişkin başvurular dâhil olmak üzere her türlü jeotermal faaliyetlerde veya ilgili İdare tarafından resen yapılacak işlemlerde İdare tarafından Kültür ve Turizm Bakanlığının görüşü alınır.

2) Jeotermal alanların etkin, verimli ve sürdürülebilir kullanımına yönelik öncelikli olarak imar planlarının ve bu planlara bağlı olarak jeotermal su dağıtım projesinin hazırlanması esastır.

3) Sağlık ve termal turizmine yönelik kullanım alanlarında imar planı olmadan Kanuna tabi faaliyetlere izin verilmez. Sağlık ve termal turizm amaçlı işletme faaliyet izinlerinin verilmesi ve bu tesislerin termal su ihtiyacının belirlenmesi, onaylı imar planları ile getirilen yatırım alanları ve plan hükümlerine göre yapılır. Diğer kullanımlara yönelik talepler sağlık ve termal turizmin ihtiyacı olan akışkan ihtiyacı sağlandıktan sonra karşılanır. İmar planlarının onaylanmasından sonra öncelikli olarak jeotermal su ana dağıtım projesi ilgili İdarece hazırlanır. Ayrıca mevcut tesislere ve imar planı kararlarına göre bu alandaki, sağlık ve termal turizm potansiyeli dahil tüm entegre kullanımların akışkan ihtiyacı ilgili İdarece belirlenir.

4) Enerji üretimi ve ısıtma uygulamalarına uygun jeotermal akışkanlar hariç, diğer akışkanların bulunduğu alanlarda akışkan öncelikli olarak sağlık ve termal turizm amaçlı kullanılır. Bunun için akışkanla ilgili arama, araştırma ve geliştirme çalışmaları yapıldıktan sonra sağlık ve termal turizm amaçlı kullanıma uygun olup olmadığına ilişkin değerlendirme fiziksel, kimyasal veya endikasyon özelliğine göre ilgili İdarece yapılır. Bu alanlarda enerji üretimi ve ısıtma uygulamalarına konu jeotermal akışkanın, bu kullanımlardan sonra reenjeksiyon şartlarının müsaade ettiği aralıktaki sıcaklık ve debideki kısmının entegre olarak sağlık ve termal turizm amaçlı kullanılması sağlanır. Enerji ve ısıtmaya uygun jeotermal akışkanın bulunduğu sahalarda, enerji ve ısıtma amaçlı kullanımın veya talebin olmadığı veya kullanım potansiyelinin bulunmadığı durumlarda bu akışkanın sağlık ve termal turizm amaçlı kullanımına izin verilir.

5) Ruhsat sahiplerince açılacak yeni ve mevcut sondajlardan üretilen akışkanın turizm belgeli tesislerin ihtiyacından sonra artan kısmı ilgili İdare tarafından su dağıtım projesinde değerlendirilir. İşletme ruhsatı sahibi tarafından talep edilmesi ve ilgili İdarece de uygun görülmesi halinde mevcut sondajların işletilmesi ilgili İdare tarafından yapılabilir.

6) Turizm belgeli tesislerde jeotermal su miktarı, metreküp birim cinsinden hesaplanmak suretiyle debi ölçer, sayaç ve benzeri teknik aletlerle yılda en az dört kez olmak üzere belirli periyotlarda ölçülür ve ölçümü takiben iki ay içerisinde jeotermal su kullanım bedeli tahsil edilir. Turizm belgeli tesislerin kullandığı jeotermal su miktarı belirlendikten sonra her bir Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi ile Turizm Merkezi için; jeotermal kaynak üretim ve dağılım yöntemi, maliyeti ve Jeotermal kaynağın özelliklerine göre ilgili İdare tarafından ayrı ayrı belirlenen birim fiyat üzerinden

jeotermal su kullanım bedeli alınır. Debi ölçme işlemi için kullanılacak teknik aletler sondaj çıkış noktalarına veya akışkanın bir dağıtım şebekesiyle dağıtılması halinde tesislere giriş noktasındaki bağlantı noktasına takılır. Jeotermal akışkanın doğal cazibesi ile çıktığı yerlerde debimetre ile ölçümün mümkün olmaması halinde akışkanın kullanım miktarı, turizm belgeli tesise ait proje ve mevcut kullanım miktarı dikkate alınarak yapılır. Jeotermal akışkan birim fiyatı her takvim yılı başında ilgili İdarece yeniden belirlenir. Jeotermal akışkanın ilk kullanımı ile entegre kullanımlar sonrasındaki kullanımlarında ayrı birim fiyat uygulaması yapılabilir.

7) Bu alanlarda üretilen jeotermal akışkanın bu alanlar dışındaki turizm belgeli tesislerde de kullanılması halinde bu madde hükümleri uygulanır.

Teşvik ve diğer haklar

MADDE 26 – (1) Jeotermal kaynak dağıtımı ve üretimi yapan şirketler sanayi kuruluşu ve atık arıtma kuruluşu olarak değerlendirilir. İşletme ruhsatına sahip ilgili şirketlerin müracaatı halinde, İdare tarafından gerektiğinde MTA'nın görüşü de alınmak sureti ile yapılan değerlendirmeler sonucunda bu şirketlere "jeotermal kaynak dağıtım şirketi", "jeotermal kaynak üretim şirketi" veya "jeotermal kaynak dağıtım ve üretim şirketi" belgesi verilir.

(2) Bu belgelerle şirketler; sanayi kuruluşları ya da atık arıtma kuruluşlarının yararlandığı başta elektrik tarifeleri olmak üzere avantajlı olan diğer tüm teşvik ve haklardan yararlanmak konusunda ilgili diğer kurumlara müracaat edebilirler.

(3) Verilen bu belgeler sicile işlenerek İdarece MİGEM'e bildirilir. Herhangi bir nedenle işletme ruhsatı iptal edilen şirketin bu belgesi de iptal edilir ve MİGEM'e ve bu belge ile herhangi bir teşvik ve haktan yararlandırılan kuruma bildirilir.

(4) (**Değişik:RG-24/9/2013-28775**) Entegre kullanıma uygun jeotermal akışkan işletme ruhsatına sahip, gerçek veya tüzel kişiler reenjeksiyon şartlarının müsaade ettiği aralıktaki sıcaklık ve debideki kendi ihtiyacından fazla jeotermal akışkanı öncelikle sera ve organik tarım ısıtmasında değerlendirilmesi zorunludur. Ruhsat sahibinin kendisinin sera kurmaması halinde, öncelikle mevcut seralara olmak üzere üçüncü kişilere idarenin onayı ile kiralanır. İdarece, işletme projelerinde bu fıkrada belirtilen hususların sağlanmış olması aranır. Kiralama bedeli alt ve üst limitleri idarece belirlenir. Kira bedeli belirlenirken en yakın kültür ve turizm koruma ve geliştirme bölgelerindeki belirlenen bedeller dikkate alınır.

(5) Hazinesin özel mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufundaki yerlerde, jeotermal kaynakların aranması, geliştirilmesi, işletilmesine yönelik tesisler ile jeotermal ve doğal mineralli suların kullanılması için gerekli alanlardan Kanunun yürürlük tarihinden sonra kira, ecri misil alınmaz. (**Ek cümle:RG-24/9/2013-28775**) Ancak, belirtilen su kaynaklarından elde edilen suyun işletilmesi ve bu amaçla hazinesin özel mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında olan taşınmazlar üzerinde sondaj yerleri, isale hatları, kaptaj, akışkanın kullanımına yönelik tesis ve benzeri için gerekli yer ve güzergaha yönelik yerler dışında yatırım yapılmasının talep edilmesi durumunda, 8/9/1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ve 19/6/2007 tarihli ve 26557 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Hazine Taşınmazlarının İdaresi Hakkında Yönetmelik hükümleri uyarınca Maliye Bakanlığınca ruhsat sahibine bedeli karşılığında kiralama yapılır, irtifak hakkı tesis edilir veya kullanma izni verilir.

Bilimsel ve teknik çalışmalar

MADDE 27 – (1) MTA, jeotermal kaynak ve doğal mineralli sulara yönelik olarak, yurtiçi ve yurt dışında yerli ve yabancı kamu veya özel tüzel kişilere ait ruhsat sahasında birlikte yapacağı arama, araştırma, geliştirmeye yönelik bilimsel ve teknik çalışmalarını bir sözleşme çerçevesinde kendi usul ve esaslarına göre gerçekleştirir. Uluslararası çalışmalara ilişkin sözleşme, uluslararası hukuk kuralları gözetilerek hazırlanır.

(2) MTA, yapılacak bu çalışmalar sırasında gerek duyması halinde, yerli ve/veya yabancı üniversitelerden, kurum ve kuruluşlar ile uzmanlardan danışmanlık hizmeti alabilir.

(3) Bu çalışmalar sonucu elde edilen kaynağa dayalı kamu veya özel tüzel kişinin işletme faaliyetine geçmesi halinde, MTA asgarî % 20 oranında olmak kaydıyla, ilgili şirket ile varılan anlaşmada belirtilen oran çerçevesinde işletme gelirinden pay alır. İşletmeye geçmek için gerekli tüm izinlerle ilgili prosedür ruhsat sahibi tarafından yerine getirilir.

(4) Ortak çalışmaların yürütüleceği alana ait ruhsatta, sözleşme süresince, işletme gelirin %20 sinden az olmamak kaydıyla sözleşmede belirlenecek oranın ödenmesine teminen MTA lehine ipotek veya rehin edilir ve durum ruhsat siciline işlenir.

(5) MTA ile Kanun kapsamında bilimsel ve teknik ortak çalışma yürütülebilmesi için, kamu veya özel tüzel kişi tarafından MTA'ya bir proje ile müracaat edilir.

a) Müracaat dosyasında;

1) Çalışma yapılmak istenilen alanın ruhsatı, ruhsat alanıyla ilgili işlem, izin vb. bilgi ve onaylı belgeler,

2) Projenin teknik ve mali boyutu ile ilgili bilgi ve onaylı belgeler,

3) Şirketin, TC Kanunlarına göre kurulmuş olduğunu gösterir statü, ünvan ve sicil v.b bilgi ve onaylı belgeler,

4) Çalışma, yurtdışında yapılacak ise şirketin o ülkenin ilgili kanunlarına göre kurulmuş olduğunu gösterir statü, ünvan ve sicil v.b bilgi ve onaylı belgeler ile çalışılacak alanın hukuki durumu, çalışmaya ilişkin teknik ve mali bilgilerin

bulunması gerekir.

(6) MTA, Kanun kapsamında ortak çalışma yapacağı şirketi,

a) Şirketin onaylı teknik ve idari kapasitesi, mali imkânları ile donanım ve ekipmanlar,

b) Son beş yılda gerçekleştirmiş olduğu projeler,

c) Teklif edilen projenin mali ve teknik boyutu ile MTA'ya teklif edilen şartlar,

ç) Ortak çalışma yapılması istenen alanın coğrafi konumu, ulaşım durumu ile ilgili bilgiler ve varsa bu alanda daha önceden yapılmış çalışma sonuçları, gibi ana kriterlere göre seçer.

Yatırımlar ile çakışan sahalara ve kurul işlemleri

MADDE 27/A – (Ek:RG-30/5/2014-29015)

(1) Kurul, Kalkınma Bakanının başkanlığında Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı ile diğer yatırımcı kurum ya da kuruluşun bağlı olduğu bakan veya bakanlar ve yatırım kararına onay veren kurumun ilgili olduğu bakan olmak üzere asgari üç kişiden oluşur.

(2) Jeotermal kaynak ve doğal mineralli su arama ve işletme faaliyetleri ile devlet ve il yolları, otoyollar, demir yolları, havaalanı, liman, baraj, enerji tesisleri, maden, petrol, doğal gaz işletmeleri, su isale hatları gibi kamu yararı niteliği taşıyan yatırımların birbirlerini engellemesi, faaliyetin yapılamaz hâle gelmesi durumunda jeotermal kaynak ve doğal mineralli su arama ve işletme faaliyetleri ve yatırım ile ilgili karar, Kurul tarafından verilir.

(3) Jeotermal kaynak ve doğal mineralli su arama ve işletme faaliyetleri ile birinci fıkrada sayılan yatırımların aynı alana isabet etmesine rağmen faaliyetlerin fiili çakışmasının olmadığı tespit edilmesi halinde talebe ilişkin nihai karar valilikçe verilir. Fiili olarak yapılan faaliyetler ile yatırımların çakışması halinde ise valilik, yatırımcı veya jeotermal kaynak ve doğal mineralli su ruhsat sahibi tarafından MİGEM'e müracaat edilir. MİGEM'e intikal ettirilen taleplerde yatırımcı, yatırım için başka alternatif alan olmadığına dair bilimsel ve teknik bilgi ve belgeleri MİGEM'e vermek zorundadır.

(4) MİGEM'in mahallinde yaptığı/yaptırdığı inceleme üzerine yapılan değerlendirmeler sonucunda, kamu yararı niteliği taşıyan yatırımlar ile jeotermal kaynak ve doğal mineralli su faaliyetlerinin birbirini engellediği veya kısıtladığı, yatırımın gerçekleştirilmesi halinde jeotermal kaynak ve doğal mineralli su arama ve işletme faaliyetinin yapılamaz hale geldiği veya planlanan yatırımın ruhsata dayalı olarak yapılan arama ve işletme faaliyet alanı ya da ruhsata dayalı olarak üretim yapılan tesis alanı ile çakıştığı tespit edilmesi durumlarında heyet tespitlerine ilişkin yapılacak işlemler ile ilgili MİGEM kararı taraflara gönderilir. İlgili taraflardan bu aşamadaki bilgi, belge ve görüşlerinin bir ay içinde bildirilmesi istenilir. Bu sürede tarafların anlaşmaya vardıklarını bildirmeleri durumunda işlemler sonlandırılır. Bu sürede tarafların görüş bildirmemeleri veya anlaşmaya varamamaları halinde işlemler resen yürütülür. Bu aşamadan sonra MİGEM tarafından konunun Kurula götürülmesine karar verilir. Kurulun kararına mesnet teşkil etmek üzere MİGEM'ce bir rapor hazırlanır veya hazırlattırılır. Mahallinde tetkik sonucunda yatırımlar ile jeotermal kaynak ve doğal mineralli su arama ve işletme faaliyetlerinin birbirini engellemediği ya da çakışma olmadığı tespit edilmesi halinde ise bu durum taraflara bildirilerek süreç sonlandırılır.

(5) MİGEM tarafından hazırlanan/hazırlattırılan raporda;

a) Jeotermal ve doğal mineralli su ruhsat sahasında yatırım ile çakışan alandaki faaliyet ile ilgili olarak;

1) Niteliği ve konusu,

2) Hukuki durumu, konumu ve koordinatları,

3) Arama ve işletme faaliyetleri sonucunda tespit edildi ise jeotermal kaynağın sıcaklığı ve debisi, doğal mineralli su ise mineral içeriği ve debisi,

4) Çalışan/Çalışacak personel sayısı ve istihdama katkısı,

5) Ruhsat sahibinin yatırım giderleri,

6) Ruhsatın yatırım süresi,

7) Jeotermal kaynak ve doğal mineralli su işletme proje bilgileri,

8) Yıllar itibarıyla arama, işletme faaliyetlerine ve varsa tesise ait bilgiler,

9) İdare payları ve sağlanacak katma değere ilişkin değerlendirmeler,

10) Üretilen/üretilecek jeotermal kaynak ve doğal mineralli suyun kullanım amacı,

11) Ruhsat sahasının yatırım bedeli ve gerçekleştirme süresi ve aşamaları,

12) Jeotermal kaynak ve doğal mineralli sular için başka alternatif alan olup olmadığına dair bilimsel ve teknik bilgi ve belgeler,

13) Jeotermal kaynak ve doğal mineralli suyun kullanıldığı tesislerin bu ihtiyaçlarını karşılayabilecek şekilde aynı ruhsat alanı içinde alternatif alanların bulunup bulunmadığı,

14) Diğer hususlar,

b) Yatırım ile ilgili olarak;

1) Niteliği ve konusu,

2) Hukuki durumu, konumu ve koordinatları,

3) Yatırım sonucu elde edilecek ürüne ilişkin bilgi,

4) Çalışacak personel sayısı ve istihdama katkısı,

5) Yatırım giderleri,

6) Yatırımın süresi,

7) Yatırımın proje bilgileri,

8) Yıllar itibarıyla üretim ve varsa yapılması planlanan tesise ait bilgiler,

9) Sağlanacak katma değere ilişkin değerlendirmeler,

10) Yatırım sonucu elde edilecek ürünün pazar durumu,

11) Yatırım bedeli ve gerçekleştirme süresi ve aşamaları,

12) Yatırımın makul bir sürede yapılabilme imkanının olup olmadığı, yatırım ile jeotermal kaynak ve doğal mineralli su faaliyetinin farklı zamanlarda yapılıp yapılamayacağına ilişkin tespitler,

13) Yatırım için başka alternatif alan olmadığına dair bilimsel ve teknik bilgi ve belgeler,

14) Yatırımın yapıldığı bölgede sağlayacağı diğer katkılar,

15) Diğer hususlar,

yer alır.

(6) Bu rapor MİGEM tarafından Kurul üyesi bakanlara gönderilir. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı veya ilgili taraf bakanlardan herhangi birinin daveti üzerine Kurul toplanır ve kararlarını üye tamsayısının salt çoğunluğuyla alır. Kurul çalışmaları ile ilgili sekreteryaya hizmetlerini MİGEM yürütür. Kurul tarafından gerekli görülmesi halinde bedeli karşılığında rapor hazırlanabilir. Hazırlatılan rapor, danışmanlık ücretleri, yolluk, gündelik gibi tüm harcamalar Kanununun ek 1 inci maddesi gereğince yatırımcı tarafından karşılanır. Kurul tarafından alınan karar, kamu yararı kararı yerine geçer. Ayrıca, yatırımlar nedeniyle Kurul kararı ile faaliyeti engellenen veya kısıtlanan tarafa ait yatırıma ilişkin değer tespiti aşağıdaki usul ve esaslara göre belirlenir. Bunun dışında yatırımın özelliğine göre ortaya çıkan durumlara ilişkin usul ve esaslar MİGEM tarafından tespit edilir.

a) Faaliyeti kısıtlanan yatırıma ait gider kalemleri, heyet tarafından tespit edildiği tarih baz alınarak belirlenir. Ayrıca tetkik tarihinden sonra yeni yapılan yatırımlar dikkate alınmaz. Ancak ortaya çıkan yeni durumlardan yatırım gider tutarını etkileyen unsurlar heyet tarafından yeniden değerlendirilir.

b) Belirlenen yatırım giderlerinin, faaliyeti sonlandırılan ruhsat sahasına ait yatırım giderleri ile ilgili olup olmadığının tespiti yapılır.

c) Son 10 yıllık dönem içerisindeki yatırım giderlerine ait fatura ve/veya dekont ibraz edilmez ise ödeme yapılmaz. Ancak 10 yıllık süreye bağlı kalmaksızın kayıtları bulunmayan yatırım harcamaları ile ilgili fiili tespiti göre tutar belirlenir.

ç) Jeotermal kaynak ve doğal mineralli su arama ve işletme faaliyetleri ile çakışan yatırımın MİGEM'e bildirilmesini müteakip, görevlendirilen heyet tarafından çakışmanın tespitinden sonraki süreçte faaliyetin devamı için yapılan zorunlu yatırımlar dışındaki yatırımlar değerlendirmeye alınmaz.

d) Jeotermal kaynak ve doğal mineralli su arama ve işletme faaliyetlerine ait yatırım gideri hesaplamaları ruhsat hukuku ile başlar. Ruhsat hukukunun yürürlükte olması zorunludur. Bu kapsamda değerlendirilen jeotermal kaynak ve doğal mineralli su arama ve işletme faaliyetlerine dayalı tesislerin, ruhsata dayalı olarak yapılmış olması gereklidir. Temdit aşamasında da ruhsat hukuku yürürlükte sayılır.

e) Ruhsata dayalı olarak ruhsat sahasında veya mücavirinde kurulmuş geçici tesis ve altyapı tesislerinin yatırım ile çakışması veya ruhsata dayalı olarak kurulmuş tesislerin çakışması durumunda, bu tesisler yatırım giderleri hesabına katılır.

f) Jeotermal kaynak ve doğal mineralli su arama ve işletme faaliyetlerinin yapılamaz hale gelmesinden dolayı ruhsat sahası içinde veya dışında tesislerin çalışamaz duruma gelmesi halinde, tesisler yatırım giderleri hesabına dahil edilir. Ancak, ruhsat sahası dışında veya içindeki tesislerin, doğrudan faaliyeti yapılmaz duruma gelen ruhsat sahasından başka ruhsat sahaları ile irtibatlı olarak, tesisin hammadde ihtiyacını karşılayarak faaliyetlerini devam edebilme imkanı varsa, bu durumda tesisler yatırım giderleri hesabına dahil edilmez.

g) Jeotermal kaynak ve mineralli su arama ve işletme faaliyeti yapılamaz hale gelen ruhsatlara dayalı olarak faaliyetin sonlandırılmasına karar verilen tesislerin, ruhsat sahibi ve tesisin farklı gerçek ve tüzel kişilere ait olması durumunda da tesisler yatırım gider hesabına dahil edilir.

ğ) Faaliyetin sonlandırılmasına karar verilen sahadaki tesislerin talep edilmesi halinde başka bir alana taşınması, bu süreçte yapılacak her türlü inşaat, montaj-demontaj ve nakilden dolayı kullanılmayan ekipmanların, çalışır hale getirilmesine ait giderler yatırım giderlerine dahil edilir.

h) Yapılacak yatırımdan dolayı faaliyeti etkilenen ruhsat sahasındaki makine-teçhizat değerlendirmeye alınır. Söz konusu makine-teçhizatı başka ruhsat sahalarında kullanabileceği ruhsat sahibi tarafından beyan edilmesi durumunda değerlendirmeye alınmayarak (ğ) bendinde yer alan hükümler uygulanır.

ı) Makine, araç-gereç ve teçhizatların değerinin hesaplanmasında o günkü piyasa değeri baz alınarak hesaplama yapılır.

i) Finansal kiralama yöntemiyle alınmış olan iş makinesi veya teçhizatın değer tespiti yapılır. Ancak finansal kiralama yapan banka veya aracı şirketin muvafakat vermesi durumunda iş makinesi veya teçhizat yatırım giderlerine dahil edilir.

j) Jeotermal kaynak ve minarelli su ruhsat sahalarında yatırım nedeni ile faaliyetin tamamen yapılamaz hale gelmesi durumunda ruhsatı iptal edilen ruhsat sahiplerine ilk müracaattan başlanarak ruhsat için ödenen bedeller yatırım giderine dahil edilir. Ancak ruhsatın yürürlüğünün devam etmesi halinde bu bedeller ödenmez.

k) İhale yoluyla alınan ruhsatlarda, çakışan alan dikkate alınarak, ihale bedeli yatırım gideri hesabına dahil edilir. Ancak, işletme ruhsatlarında yatırım bedeli olarak belirlenen ihale bedelinden geçen her yıl için onda biri düşülür. Karar verilen yıl ve varsa Kanunun 8 inci maddesi gereğince yükümlülükleri askıya alınan süreler buna dahil edilmez. Hesaplamalarda yeniden değerlendirme oranı üzerinden işlem yapılır.

l) Devir yoluyla elde edilen işletme ruhsatlarında, çakışan alan dikkate alınarak, devrin yapıldığı tarih itibari ile devir bedelinin ödendiği ve gider vergisi tahakkukunun resmi olarak belgelenmesi durumunda, devir bedeli yatırım gideri hesabına dahil edilir. Çakışmanın tespit edildiği tarihten bir yıl öncesine kadar yapılan devirler bu kapsamın dışındadır. İşletme ruhsatlarında, ruhsatın düzenlendiği tarih baz alınarak, yatırım bedeli olarak belirlenen devir bedelinden, geçen her yıl için onda biri düşülür. Karar verilen yıl ve varsa Kanunun 8 inci maddesi gereğince yükümlülükleri askıya alınan süreler buna dahil edilmez.

m) Jeotermal kaynak ve doğal mineralli su ruhsatı devreden ve devralan şirketlerin ortaklık yapılarının aynı olması, şahıs üzerinde bulunan ruhsat sahasının devralan şirkette ortaklığının bulunması veya ruhsat sahibi şirketin devir ettiği şahsın şirket ortağı olması gibi durumlarda oluşan giderler, devreden ortaklık payı dikkate alınarak gelir vergisi ödenmesi şartıyla değerlendirmeye alınır.

n) Devir, ihale ve benzeri yollarla elde edilen veya 10 yıllık ruhsat süresi tamamlanmış ruhsatlarda, faaliyetlere son verilmesi halinde ruhsat için ödenen meblağ ile ilgili olarak muhasebe kayıtlarında yer alan amortisman giderlerinden, amortisman gideri olarak düşülmeyen gelir vergisinin %20'lik kısmı yatırım giderlerine dahil edilir.

o) Yatırımı sonlandırılmasına karar verilen tarafça, ilgili yatırım giderlerinden herhangi bir kalemin hesaplama dışında tutulması talebinde bulunulabilir.

ö) Kamulaştırma bedelleri yatırım gideri hesabına dahil edilir. Ruhsatın işletme ruhsatı olması durumunda yatırım bedeli olarak belirlenecek kamulaştırma bedelinden geçen her yıl için onda biri düşülür. Karar verilen yıl ve varsa Kanunun 8 inci maddesi gereğince yükümlülükleri askıya alınan süreler buna dahil edilmez. Hesaplamalar, yeniden değerlendirme oranı üzerinden yapılır.

p) Yatırım giderleri hesabına dahil olan herhangi bir kaleminde lehine karar verilen tarafça ödemesi yapılan bir kamulaştırma varsa bu kalemler yatırım gideri hesabına dahil edilmez.

r) Ruhsat alanında yatırımcı olarak fiili faaliyette bulunan jeotermal kaynak ve doğal mineralli su işletmecisi veya kendi namına üretim ve satış yaparak işletme faaliyetinde bulunan gerçek ve tüzel kişi kapsamında kira sözleşmesine dayalı faaliyet gösterenin yaptığı yatırımı belgelendirmesi halinde bedeli ödenir.

s) Ruhsat sahibi ile kira sözleşmesine dayalı faaliyet gösterenin yatırım kalemleri konusunda anlaşamamaları durumunda heyet tarafından yapılacak tespit sonucu değerlendirme yapılır. Çakışan alanda ruhsat sahipleri tarafından ortak yapılan yatırım giderlerinde, anlaşmazlık olması durumunda, ruhsat sınırları baz alınarak itirazda bulunan taraflarca verilen belgeler incelenerek heyet tarafından değerlendirme yapılır.

ş) Jeotermal kaynak ve doğal mineralli su ruhsat sahasında işletme faaliyetleri yapılamaz hale gelmiş ise, buna yönelik yatırım giderleri dikkate alınmaz.

t) Kaynağın belirlenmesi amacıyla yapılan arama faaliyetlerine ilişkin yatırımların belgelenmesi şartıyla arama giderleri, işletme faaliyetleri yapılan alanlar dışındaki yatırım giderlerine dahil edilir.

u) Çakışan alanda kalan ruhsatlarda jeotermal kaynak ve doğal mineralli su arama ve işletme faaliyeti yapılmamış ve mülkiyet izni alınmış ve ücreti ödenmiş ise alanların son üç yılına ait giderler yatırım giderlerine dahil edilir. Ancak, mülkiyet izni alınmış alanda herhangi bir arama ve işletme faaliyetinde bulunulduğunda yatırım giderlerine dahil edilmez.

ü) Bedeli ödenecek yatırım kalemlerinin ilgili tarafa teslimi yapıldıktan sonra ödemesi yapılır.

v) Çakışmalı alanlarda lehine karar verilen taraf ile faaliyeti sonlanan taraf kendi aralarında yatırım gideri hesabı tutarında anlaşmaları ve bu anlaşmanın MİGEM'e teslimi halinde MİGEM tarafından yatırım gideri hesabı ile ilgili herhangi bir çalışma yapılmaz.

y) Yatırım giderlerinin tespitine yönelik oluşturulacak yatırım giderleri tespit komisyonu; maden, jeoloji, jeofizik, makine, elektrik, inşaat, harita, ziraat mühendislikleri ile işletme veya iktisat mesleğine sahip en az 3 kişiden olmak üzere yatırım kalemlerinin türlerine göre belirlenir.

z) Bunların dışındaki hususlar, yatırımın konumu ve özelliğine göre MİGEM tarafından belirlenir.

(7) Yatırımlar nedeniyle Kurul kararı ile faaliyeti kısıtlanan tarafın yatırım giderleri, lehine karar verilen tarafça tazmin edilir.

(8) Jeotermal kaynak ve doğal mineralli su ruhsat sahalarındaki sondaj faaliyetleri; yapılan yatırımlar ve tesis alanları için diğer yatırımların jeotermal kaynak ve doğal mineralli su faaliyetlerini engellemeyeceğine MİGEM tarafından karar verilmesi halinde diğer yatırım için izin verilir.

(9) MİGEM'in uygun görüşü veya Kurul kararı alınmaksızın yapılmış olan yatırımın, jeotermal kaynak ve doğal mineralli su arama ve işletme faaliyetlerinin yapıldığı yerler ve tesis alanları ile çakışması durumunda, bu alanlarda yatırımcı tarafından yapılmış yatırımı ya da jeotermal kaynak ve doğal mineralli su ruhsatına dayalı faaliyeti etkileyen bir husus var ise bu alanla ilgili karar Kurul tarafından verilir. Arama ruhsatı döneminde hiçbir arama faaliyeti yapılmadığının tespit edilmesi

halinde diğer yatırımlara engel teşkil etmez. Kanuna göre ihalelik durumda olan sahalara ait karar, MİGEM tarafından verilir. Bu fıkra kapsamında MİGEM'e yapılan talepler, gerekli görüldüğü takdirde mahallinde tetkik yapılmak suretiyle değerlendirilir.

(10) Kurul tarafından verilecek kararlarda; jeotermal kaynak ve doğal mineralli su arama ve işletme faaliyetlerinin yapıldığı yerler ve tesis alanları ile diğer yatırımın çakışması halinde jeotermal kaynak ve doğal mineralli suya dayalı tesislerin ihtiyacını karşılayacak şekilde alternatif alanların bulunup bulunmadığı dikkate alınarak değerlendirme yapılır.

(11) Turizm Merkezi veya Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi dâhilinde kalan yerlerde Kurul tarafından alınacak olan kamu yararı kararı gereği enerji üretimine öncelik tanınması hâlinde, ilgili Turizm Merkezi veya Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi veya bu alanlar için hazırlanmış onaylı imar planları yeniden düzenlenir.

Kurul kararı

MADDE 27/B – (Ek:RG-30/5/2014-29015)

(1) Kurul Sekreteryası, Kurul kararının birer örneğini jeotermal kaynak ve doğal mineralli su ruhsat sahibine ve yatırımcıya tebliğ eder.

(2) Kurul kararının taraflara tebliğ edilmesini müteakip bir ay içinde mücbir sebepler dışında yatırımcının yatırımdan vazgeçtiğini bildirmesi halinde, bu durum jeotermal kaynak ve doğal mineralli su ruhsat sahibine bildirilir.

Ruhsat teminatları

MADDE 27/C – (Ek:RG-30/5/2014-29015)

(1) Jeotermal kaynak ve doğal mineralli su ruhsatının taksir edilmesi durumunda taksir edilen alana karşılık gelen teminat iade edilir. Ruhsat sahasından yatırım için taksir edilen alan ihale edilmemek üzere Bakanlık kayıtlarına işlenerek ilgili idareye bildirilir.

Maden ruhsat alanları ile çakışması

MADDE 27/Ç – (Ek:RG-30/5/2014-29015)

(1) Kaynak arama ve işletme ruhsatlarında jeotermal ruhsatlar ile maden ruhsatlarının çakışması hâlinde ülke ekonomisi ve kamu yararı doğrultusunda kaynağın önceliğine göre Kurul tarafından kamu yararı kararı alınır. Bu kapsamdaki iş ve işlemler, 6/11/2010 tarihli ve 27751 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Madencilik Faaliyetleri Uygulama Yönetmeliğinde yer alan usul ve esaslara göre yapılır.

Büyükşehir belediye sınırları içindeki işlemler

EK MADDE 1 – (Ek:RG-24/9/2013-28775)

(1) Bu Yönetmelikte il özel idarelerince yürütülen iş ve işlemler, bu maddenin yürürlüğe girmesinden sonraki ilk mahalli idareler genel seçiminden sonra il özel idarelerinin tüzel kişiliğinin kaldırıldığı illerde (**Değişik ibare:RG-30/5/2014-29015**) valilik yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıklarınca yürütülür.

(2) İl özel idarelerinin tüzel kişiliğinin kaldırıldığı illerde;

a) Kanuna göre verilen idare payına ilişkin gelirler ve harçlar ile aynı Kanun gereğince valiliklerce yapılan ihalelerden elde edilen gelirler,

b) Kanun gereğince valilik ve kaymakamlıklarca uygulanan idari para cezaları,

c) Kanuna göre teminatlardan elde edilen gelirler,

ilk mahalli idareler genel seçiminden sonra genel bütçeye gelir kaydedilir.

Mera alanlarında jeotermal kaynak ile ilgili faaliyetler

EK MADDE 2 – (Ek:RG-24/9/2013-28775)

(1) Jeotermal kaynak ile ilgili arama ruhsat sahibi, mera, yaylak ve kışlakların bulunduğu alanlarda; sondaj yapılmasını gerektiren arama faaliyetleri yapılmadan önce gerekli belgelerle il tarım müdürlüğüne bir dilekçe ile başvurur. Başvuru tarihinden itibaren otuz gün içinde il tarım müdürlüğü tarafından yapılan değerlendirme sonucu uyulması gereken esaslar belirlenerek mera tahsis amacı değiştirilmeden izin verilir. Bu faaliyetler sonrası jeotermal kaynakla ilgili arama ruhsat sahibi, faaliyette bulunduğu bölgeleri düzenleyerek en geç altı ay içinde çevre ile uyumlu hale getirir. Jeotermal kaynak arama ruhsat sahibi faaliyetlerini, verdiği bilgi doğrultusunda yapmak zorundadır.

(2) Arama faaliyetleri sonunda rezervi belirlenen jeotermal kaynağın üretim ve üretime yönelik tüm faaliyetlerin yapılacağı alanların tahsis amacı; idarenin gerekçeli raporu, jeotermal kaynak kullanım

izni veya ruhsat, talep edilen alanın 1/5000 ölçekli harita üzerine işlenmiş vaziyet planı, ÇED raporu, koruma alanları etüt raporu, jeotermal akışkanın kullanım sonrası nasıl uzaklaştırılacağına ilişkin belge, fizibilite raporu ile komisyonca istenecek diğer bilgi ve belgeler ile değişikliği yapılabilir. Tahsis amacı değişikliği yapılan bu alanlar, hazine veya ait olduğu vakıf adına tescili yapılır.

(3) İşletme ruhsatı döneminde yapılacak arama faaliyetleri ile ilgili olarak arama ruhsatı dönemindeki işlemler yapılır.

(4) Mera alanlarında mera tahsis değişikliği yapılmasını müteakip, idare tarafından işletme izni düzenlenen ruhsat sahalarında, faaliyetlerin mera tahsis değişikliği yapılan alan dahilinde yürütülmesi zorunludur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Geçici ve Son Hükümler

Hakların intibakı

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Kanun yürürlüğe girmeden önce kazanılmış bütün hakların sahipleri, bu haklara ait mevcut bilgi ve belgeler ile ruhsat sahasındaki mevcut tesislere ait bilgi, belge ve projeleri, hak sahibi olduğunu gösterir ruhsat, izin, imtiyaz, sözleşme, sicil ve benzeri belgeleri İdareye vererek Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra altı ay içinde intibak yaptırmakla yükümlüdür.

(2) Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde intibak talebinde bulunulmayan haklar için teminat iki katına çıkarılarak altı ay ek süre verilir. Bu ek süre içerisinde de intibak talebinde bulunulmayan haklara ilişkin faaliyetler durdurulur.

(3) Kanunun yürürlük tarihinden önce, 26/3/1322 tarihli Mülga Maadin Nizamnamesi, 17/6/1942 tarihli ve 4268 sayılı Mülga Madenlerin Aranma ve İşletilmesi Hakkında Kanun, 19/2/1985 tarihli ve 3154 sayılı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, 26/5/2004 tarihli ve 5177 sayılı Maden Kanununda ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanunun geçici 4 ve 5 inci maddesine göre verilmiş haklar, 927 sayılı Sıcak ve Soğuk Maden Sularının İstismarı ile Kaplıcalar Tesisatı Hakkında Kanun ve 2634 sayılı Kanunun ek 1inci maddesine göre verilmiş haklar ile 83/6568 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca 3/3/1954 tarihli ve 6309 sayılı Mülga Maden Kanunu kapsamında verilmiş ruhsat ve haklar aşağıdaki şekilde intibak ettirilir.

a) İl Özel İdarelerinin doğrudan işlettiği veya İl Özel İdaresi tarafından kiraya verilmiş doğal çıkış ve kuyuların bulunduğu jeotermal alan, MTA adına tescilli ise MTA' nın ilgili İdareye gönderdiği MİGEM tarafından verilmiş buluculuk tescil belgesindeki koordinatlar ile varsa MTA' nın bildireceği bloke alan dikkate alınarak jeotermal alan bloke alanı ile birlikte MTA adına alan bazında intibak ettirilir. İntibak ettirilen bu alan üzerinde bulunan doğal çıkış ve/veya kuyular ise nokta bazında kuyu veya doğal çıkış adı, koordinatı, sıcaklığı, debisi, akışkanın cinsi gibi bilgiler belirtilerek hak sahibi adına doğal çıkış ve/veya kuyu bazında intibak ettirilir.

b) İl Özel İdareleri tarafından alan ve/veya kuyu bazında verilen işletme ruhsatları, ruhsat sahibi adına intibak ettirilir. İntibaklarda ruhsatın ilk verilmiş olduğu tarih baz alınır. Ancak yapılan intibak, doğal çıkış ve/veya kuyu bazında olup MTA adına tescilli jeotermal alan içinde kalıyor ise, alan bazında MTA adına intibakı yapılır.

c) Vilayet tarafından rüsum ve temettü hisseleri devredilen kaynaklara ait doğal çıkış ve/veya kuyulara ait haklar, devrediliş şekli baz alınarak ilgili belediye veya köy tüzel kişiliği adına intibakı yapılır. Bu hakların bulunduğu jeotermal alan, MTA adına tescilli ise alan bazında MTA adına intibakı yapılır. Ancak alan MTA adına tescilli değil ise alanı belirlenerek ilgili hak sahibi adına alan bazında intibak ettirilir.

ç) Belediyelerin doğrudan işlettiği ve/veya kiraya verdiği doğal çıkış ve/veya kuyular, doğal çıkış veya kuyu adı, koordinatı, sıcaklığı, debisi, akışkanın cinsi gibi bilgiler belirtilerek belediye tüzel kişiliği adına intibak ettirilir. İntibakı yapılan doğal çıkış ve/veya kuyular, MTA adına tescilli jeotermal alan içinde kalıyorsa alan bazında MTA adına intibakı yapılır. Ancak alan MTA adına tescilli değil ise alanı belirlenerek ilgili hak sahibi adına alan bazında intibak ettirilir.

d) Belediye ve İl Özel İdarelerinin ortağı olduğu şirketlerin işlettiği doğal çıkış ve/veya kuyular, doğal çıkış ve/veya kuyu adı, koordinatı, sıcaklığı, debisi, akışkanın cinsi gibi bilgiler belirtilerek ilgili

şirket adına intibakı yapılır. İntibakı yapılan doğal çıkış ve/veya kuyular, MTA adına tescilli jeotermal alan içinde kalıyorsa MTA'nın ilgili İdareye gönderdiği MİGEM tarafından verilmiş buluculuk tescil belgesindeki koordinatlar ile varsa MTA'nın bildireceği bloke alan dikkate alınarak jeotermal alan bloke alanı ile birlikte alan bazında MTA adına intibakı ettirilir. Ancak alan MTA adına tescilli değil ise alanı belirlenerek ilgili şirket adına alan bazında intibak ettirilir.

e) Kanunun yürürlük tarihinden önce MTA tarafından kamu veya özel tüzel kişiler, belediye ve İl Özel İdare ile yapılan sözleşme ve protokollerle verilen kuyu bazlı kullanım hakları, kuyu bazında hak sahibi adına intibak ettirilerek MTA'nın sözleşme ve protokollerdeki hakları sicile işlenir. Bu hakların bulunduğu jeotermal alan MTA'nın ilgili İdareye gönderdiği MİGEM tarafından verilmiş buluculuk tescil belgesindeki koordinatlar ile varsa MTA'nın bildireceği bloke alan dikkate alınarak jeotermal alan bloke alanı ile birlikte alan bazında MTA adına intibakı yapılır.

f) 5177 sayılı Kanunun geçici 5 inci maddesine göre temdit talebinde bulunulmuş ve süresi içinde proje verilerek MİGEM tarafından işletme imtiyazı uzatılmış olan jeotermal kaynak, doğal mineralli su, ılıca, kaplıca ve içmece ile ilgili haklar, işletme ruhsatlarındaki koordinatlar ve diğer ilgili bilgiler dikkate alınarak hak sahibi adına intibak ettirilir.

g) Elektrik Üretim Anonim Şirketi tarafından işletilen kaynak alanı, alan koordinatları MTA tarafından belirlendikten sonra Elektrik Üretim Anonim Şirketi adına, İdare tarafından intibak ettirilir.

(4) İdare tarafından intibakı yapılan haklara ait ruhsatlar MİGEM' e bildirilir.

(5) İdare, il sınırları içerisindeki intibakı yapılan Kanuna tabi ruhsatları, hak sahibi, doğal çıkış, kuyu ve alan koordinatları, kaynağın cinsi, hakkın süresi, ruhsat ve/veya talep alanı ile ilgili mülkiyet durumu ve diğer gerekli tüm bilgi ve belgeleri MİGEM' e bildirmek zorundadır.

(6) Kanunun yürürlük tarihinden önce MTA'nın yaptığı çalışmalarla belirlediği ve MİGEM tarafından MTA adına tescilli yapılarak buluculuk belgesi verilmiş jeotermal alanlar ile iş programında yer alan ve projeler kapsamında, MTA tarafından yapılmakta olan çalışmalarla müracaatların başlama tarihine kadar geçen dönemde belirlenecek kaynak ve kaynak alanları için de MİGEM tarafından MTA adına buluculuk tescil belgesi düzenlenir. MTA adına düzenlenen bu buluculuk tescil belgeleri MTA tarafından İdareye bildirilir ve ilgili İdare tarafından MTA'ya arama ruhsatı verilir. Verilen arama ruhsatı ile ilgili bilgi ve belgeler en geç onbeş gün içinde İdare tarafından MİGEM' e bildirilir.

(7) İdare tarafından MTA'ya verilen ruhsat alanları içerisindeki kuyularla birlikte MTA tarafından ihale edilir. MTA tarafından yapılan tüm arama, araştırma ve geliştirme çalışmaları için yapılan masraflar düşüldükten sonra geriye kalan miktar, MTA ile ilgili İdare arasında eşit olarak paylaşılır.

(8) **(Değişik:RG-24/9/2013-28775)** Ancak MTA adına tescilli olup arama ruhsatına bağlanan bu jeotermal alanların içerisinde; gerçek veya tüzel kişiler adına kuyu veya kuyular bazında Kanuna göre intibakı yapılmış hakların bulunması halinde bu jeotermal alanlar, MTA tarafından alan bazında ihale edilmez ve ilgili idare adına alan bazında işletme ruhsatı düzenlenir. Bu jeotermal alanlarda Kanunun geçici 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasının hükmü gereği idare payının yarısı her yıl Temmuz ayı sonuna kadar İdare tarafından MTA'ya ödenir.

a) İhale edilmeyen bu jeotermal alanlarda;

1) Kuyu veya kuyular bazında Kanuna göre intibakı yapılmış birden fazla hak sahibinin bulunması halinde bu sahalardaki haklara ilişkin faaliyetler bu hak sahipleri tarafından münferiden veya idarenin koordinasyonunda müstereken yapılabilir.

2) Gerçek veya tüzel kişilerin Kanuna göre intibaka bağlanmış faaliyet haklarının bulunması halinde; MTA'ya ait kuyu veya kuyular mevcut üretim değerlerinde MTA tarafından ihale edilir.

3) Belediye, özel idare veya bunların ortaklığından oluşan tüzel kişiliklerin Kanuna göre intibaka bağlanmış faaliyet haklarının bulunması halinde; MTA'ya ait kuyu veya kuyular bunlara maliyet bedeli üzerinden devredilir.

4) Bu alanlarda yeni kuyu açma işlemleri idare tarafından MTA'nın görüşü alınarak, idarece veya idare adına üçüncü kişilerce yapılabilir. Bu durumda elde edilecek akışkanın kullanım planlaması idare tarafından yapılır.

(9) Kanunun yürürlük tarihinden önce MTA tarafından gerçek veya tüzel kişilere sözleşme veya protokollerle alan bazında kullanım hakkı verilmiş jeotermal alanlar için ilgili sözleşme veya protokol koşullarında ve süresince ilgili hak sahibi adına işletme ruhsatı düzenlenir ve MTA' nın hakları sicile

işlenir. Bu alanlarda ilgili hak sahibine kullanım hakkı verilmemiş MTA'ya ait kuyu veya kuyuların bulunması halinde, bu kuyu veya kuyular, MTA tarafından ihale edilir ve ihale sonucunda teklif edilen en yüksek bedel üzerinden bu alanlarda faaliyet hakkına sahip gerçek veya tüzel kişilere öncelik hakkı verilir.

(10) **(Ek:RG-30/5/2014-29015)** Bu fıkranın yürürlüğe girdiği tarihten önce açılmış olan kuyuların, 16 ncı maddeye eklenen sicil bilgileri, ruhsat sahipleri tarafından altı ay içinde idareye bildirilmek zorundadır. Bilgilerin İdareye süresi içinde bildirilmemesi veya eksik bildirilmesi durumunda ruhsat sahibine üç ay ek süre verilir. Bu süre içerisinde de bilgilerin tamamlanmaması halinde ruhsata ait faaliyetler geçici olarak durdurulur.

(11) **(Ek:RG-30/5/2014-29015)** 23 üncü maddenin altıncı fıkrası ile belirtilen kuyu içi koordinatları ile ruhsat sınırı arasındaki mesafeye ilişkin yönetmelik değişikliğinin yürürlüğe girdiği tarihten önce ruhsat sahibi, İdareye işletme projesini sunmuş ve projede açılacak olan kuyu koordinatlarını bildirmiş ise bu ruhsat sahalarında, sondaj/kuyu çalışmalarına, yönetmelik değişikliği yapılmadan önceki hükümler doğrultusunda izin verilir. Yine aynı fıkroda belirtilen arama ve/veya işletme ruhsatlı alanlarda, yönlü sondaj tekniği ile açılacak olan tüm üretim/reenjeksiyon kuyuları ile ruhsat sınırına 500 metre mesafe içinde açılacak üretim ve/veya reenjeksiyon kuyuları için kuyu içi koordinat ölçülerinin verilmesi şartı, yönetmelik değişikliğinin yürürlüğe girdiği tarihten önce hak sahibi olunan ruhsat sahaları için de uygulanır.

Yürürlük

MADDE 28 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 29 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı yürütür.

Yönetmeliğin Yayınlandığı Resmî Gazete'nin		
	Tarihi	Sayısı
	11/12/2007	26727
Yönetmelikte Değişiklik Yapan Yönetmeliklerin Yayınlandığı Resmî Gazetelerin		
	Tarihi	Sayısı
1	24/9/2013	28775
2	30/5/2014	29015